წელიწადი 1913 მესამე

ორშაბათი, 10 ივნისი № 127

თემი

ორშაბათი, 10 ივნისი № 127

ფასი გაზეთისა წლიურად—2 მ. 50 კ. ნახევარი წლით—1 მ. და 25 კაპ. 1 თვით 25 კაპ.

თითო ნომერი 5 კაპ.

განცხადებათა ფასი: პირველ გვერდზე პეტიტის სტრიქონი 15 კ. უკანასკნელ გვერდზე—10 კაპ. ტექსტის შუაგულს—20 კაპ. სამგლოვიარო განცხადების ერთხელ დაბეჭდვა—3 მან.

ხელ-მოუწერელი წერილები არ დაიბეჭდება.

დაწუნებულ წერილებს და კორესპონდენციებს რედაქცია ინახავს მხოლოდ ორი კვირის განმავლობაში. პასუხისათვის საჭიროა ფოსტის მარკები. რედაქტორის ნახვა შეიძლება ყოველ-დღე კვირა-უქმების გარდა 10 საათიდან 1 საათამდის რედაქციაში Ольгинская, 4 д. Діасамидзе ხელის მოწერა და განცხადებანი მიიღება აქვე კვირა უქმე დღეებს გარდა

საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი. გამოდის ორშაბათობით

მიიღება ხელის მოწერა 1913 წლისათვის

ორშაბათის საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი

წელიწადი მესამე „თემი“ წელიწადი მესამე

რედაქცია და კანტორა: Редакція газ. „ТЕМИ“ д. Діасамидзе Ольгинская 4

გაზეთი სდგას პარტიათა გარეშე

გაზეთი გამოვა იმავე პროგრამით, როგორიც 1911 და 1912 წელს.

ის ხელისმომწერლები, რომელნიც ამ ხანად გადიხდიან გაზეთის წლიურ ფასს მიიღებენ

ორ პრემიას

1 ს. აბაშელის ლექსთა კრებულს ავტორის სურათით, ბიოგრაფიით და ბ. ივანე გომართლის კრიტიკული წერილით..

2 ძ მაჭავარიანის ლექსთა კრებულს ავტორის სურათით და ბიოგრაფიით.

ფასი გაზეთისა: წლიურად—2 მ. 50 კაპ; ნახევარ წლით—1 მ. 25 კ. ერთი თვით—25 კაპ.

კონტორა ღიაა ყოველ დღე დილის 10 საათიდან 2 საათამდის.

რედაქტორ-გამომცემელი ზრ. ღვასამიძე.

ამ მოკლე ხანში გამოვა აკაკის მოგზაურობა რაჭა-ლეჩხუმში

ვრცლად და ნახატებით.

იქვე იქნება მოთავსებული რაჭა-ლეჩხუმის რუკა (ქარტა) და აკაკის ახალი პოემა „რაჭა-ლეჩხუმი“

ფასი მხოლოდ ხელის მომწერლებისათვის—1 მ.

ხელის მოწერა მიიღება: თბილისში—„თემის“ რედაქციაში, წერა-კითხვის საზოგადოების მაღაზიაში. წიგნის მაღაზია „ცოდნა“ სოსიკო მერკვილაძესთან. რკინის გზის სადგურზე „ბუფეტში“ ნოე გოგაძესთან, დეპოში—ასლან ტოროშელიძესთან. ქუთაისში—ის. კვიცარიძის „მერცხლის“ კონტორაში. ქ. ბაქოში—ინდიკო ჯაფარიძესთან და მიხეილ ფოჩხიძესთან. დ. ონში—დავით კერესელიძესთან. ს. წესში—ვანო ჰიჰინაძესთან. ს. ამბროლაურში—მეაფთიაქე არქიპო მაჭარაძესთან. ს. ჭრებალოში—კაკო ღოღელიანთან. ქ. სოხუმში—ისაკა ქვანიასთან.

ახალი კლუბი

საზაფხულო სადგომი

ორშაბათს 10 ივნისს, 1913 წ.

ჩვეულებრივი

საოჯახო საღამო

სინემატოგრაფიული სურათები

მუსიკალურ პიესებს დაუკრავს ორკესტრი.

დასაწყისი საღამოს $8^1/_2$ საათზე.

Kавказское Товарищество

Adresse télégraphique SANITAS

ТОРГОВЛИ АПТЕКАРСКИМИ ТОВАРАМИ въ Тифлисѣ

Адресъ телеграммъ САНИТАСЪ Тифлисъ

ფამსვლელთათვის

ლრუბლები, სარტყლები, ლიუფის ხელთათმანები, ჩუსტები, მცურავი საპონი, საშინაო პატარა აფთიაქები, სავარცხლები, შრითქები და სხვა სატუალეტო საგნები.

ფოტოგრაფ. აპარატები და მათი მოწყობილება.

საშუალება ბუზების და სხვა მწერების წინააღმდეგ.

საშუალება „მოსკიტოლი“ კოღოების წინააღმდეგ.

ყოველგვარი საპონი, ლილა, სახამებელი საცვლების გასარეცხად.

ფეხსაცმლის გასაწმენდი ლაქები, ვაქსა და საცხებელი დამსხვრეულ ნივთების შემაკოწიწებელი სინდეტიკონი და ხეკოტინი.

თბილისის გუბერნიის თავად-აზნაურობის წინამძღოლი

სთხოვს ბ.ბ. გუბერნიის თავად-აზნაურთ მობრძანდენ

საგანგებო საგუბერნიო კრებაზე,

რომელიც მოხდება 23 ამა თიბათვეს დილის 10 საათზე

სათავად-აზნაურო სადეპუტატო საკრებულოს ბინაზე (ბელინსკის ქუჩა, № 2).

განსახილველი საგნები:

1. მოხსენება შესახებ დამატებითი ხელ-შეკრულობისა და კახეთის რკინის გზის აქციების შეძენისა.

2. მოხსენება შესახებ პოლიტეხნიკუმისათვის მიწის შეძენისა.

3. მოხსენება შესახებ ნადელების გამოსასყიდ ფულის ნაწილის საზოგადო მიზნისათვის გადადებისა.

4. მოხსენება დიმიტრი ივანესძის ყ-ფიანის ხსოვნის აღსანიშნავად.

5. მოხსენება შესახებ სათავად-აზნაურო ქარვასლის ექსპლოატაციის გაუმჯობესებისა.

6. მოხსენება შესახებ თავად-აზნაურობის სადგილ-მამულო კომისიის შეცვლისა (რეორგანიზაცია).

7. მოხსენება კომისიისა სათავად-აზნაურო კასის დახარჯულ თანხათა ანგარიშის განხილვის შესახებ.

8. განხილვა 1912 წლის ანგარიშისა და 1913 წლ. სავარაუდო ანგარიშისა.

9. მოხსენება თავ. კონსტ. ივ. ბაგრატიონ-მუხრან-ბატონის მიერ შემოწირულ ადგილების შესახებ.

ახალი კლუბი

საზაფხულო სადგომი

ოთხშაბათს, 12 ივნისს, და პარასკევს 14 ივნისს გაიმართება

ჩვეულებრივი საოჯახო საღამო

სინემატოგრაფის საშუალებით აჩვენებენ საინტერესო სურათებს. ✦ „ახალი კლუბის“ სიმებიანი ორკესტრი დაუკრავს სხვადასხვა მუსიკალურ პიესებს.

დასაწყისი საღამოს $8^1/_2$ საათზე

„სოლოლაკი“

ვაჭრობა საათიაქო, პარფიუმერიულ, კოსმეტიკურ, საგალანტერეიო კაუჩუკის და სხვა საგნებითა.

სოლოლაკის ქუჩა,

1-ელ საურთიერთო კრედიტის საზოგადოების ახალი სახლი.

ქალებისათვის

საზაფხულო კაბები

უკანასკნელი ახალ-ახალი

სავაჭრო

ძმ. ალშვანგები.

ტელეფონი 477.

თბილისი, 10 ივნისი.

იმ დროს, როდესაც ყველგან განათლებულ ქვეყნებში დიდის მოწიწებით და პატივისცემით ექცევიან თავიანთ მიცვალებულ მოღვაწეთა ხსოვნას, ჩვენში, განსაკუთრებით იმ ნაწილში, სადაც თავიანთ თავს მეტად განათლებულად და შეგნებულად ვსთვლით, თითქო სანაძლეო დაგვიდვიაო, ყველაფერს ვაკეთებთ, ოღონდ კი წარვხოცოთ მომავალ თაობათა ხსოვნაში ის, რაც ოდნავ მაინც გვაგონებს ჩვენ დაუვიწყარ მოამაგეთ.

ეს იმისთანა ნაკლია, რომლის შესახებ მუდამ ლაპარაკი და ყვირილი გვმართებს.

„სახ. გაზეთის“ 8 თიბათვის ნომერში დაბეჭდილია ბ. დავიწყებულის პატარა, მაგრამ მრავალ მეტყველი წერილი სათაურით „ილიას მამული სოფ. ყვარელში.“ ავტორი აგვიწერს საშინელ სურათს იმ ადგილისას, სადაც დაიბადა და აღიზარდა ჩვენი მწერალი.

ეს მამული, რომელიც შეიცავს ორ დესეტინამდე, „სახ. გაზეთის“ თანამშრომლის სიტყვით „იხრდება, ტიალდება და ჩვენ მომავალ თაობას ეკარგება“... ეს მამული ქართველ თავად-აზნაურობის საკუთრებას შეადგენს და გადაცემული აქვს მოვლა-პატრონობისათვის წერა-კითხვის საზოგადოების თელავის განყოფილებას.

ბ. დავიწყებული თავის წერილის ბოლოში ამბობს, რომ მამულის და საერთოდ სახლ-კარის მოსაწყობათ საჭიროა არა ნაკლებ 5.500 მანეთისა, რომელსაც თელავის განყოფილება სთხოვს ქართველ თავადაზნაურობასო.

ბ. დავიწყებული მთელ თავის იმედს მამულის გამობრუნებისას მარტო ამ ფულის მიღებაზე ამყარებს.

ეს, რასაკვირველია, ასე მოხდება. თავად-აზნაურობა ვალად ჩასთვლის საჭირო ნივთიერი დახმარება გაუწიოს განყოფილებას, მაგრამ უბედურება იმაშია, რომ ჩვენ იმასაც კი არ ვაკეთებთ, რის გაკეთებაც ჩვენ ხელშია.

აი, მაგალითად, აღვიაროთ გულწრფელად როგორ მოუარეთ ილიას დანატოვარს საგურამოში? როგორ ვუპასუხებთ, თუ გვკითხეს: სად არის ამ ჟამად კაბინეთის მოწყობილება, რომელიც ილიას ჰქონდა იქ, სად არის ის ეტლი, რომელშიაც ილია იჯდა მაშინ, როდესაც ვერაგულად შეახეს მას ხელი; სად არის ის თეთრი ქუდი, რომელიც ილიას ეხურა იმ უბედურ დღეს; სად არის საზოგადოდ ყველა ის ნივთები, რომელიც ილიას უყვარდა და რომელიც მის სასახლეში ელაგა.

ყველა ეს უბრალო ცნობის მოყვარეობის დამაკმაყოფილებელი კითხვები არ არის. ვისაც უყვარს თავის მოღვაწე, ვისაც სწამს მისი ღვაწლი, ის სხვაფრივ უვლის საქმეს.

ის იჩენს უსათუოდ უფრო მეტ სიყვარულს და პატივისცემას იმ მოღვაწისადმი, ვიდრე ჩვენ ვიცით.

გავიხედოთ და გამოვკითხოთ, როგორ ინახავენ ყველა იმ უბრალო ნივთებსაც კი, რომელთაც რაიმე კავშირი აქვსთ დიდებულ ლეონ ტოლსტოის სახელთან?

შევიტყოთ, როგორ არის შემდგარი შექსპირის მუზეუმი და სხვა წარჩინებულ მსოფლიო გენიოსთა.

შეგროვილი ცნობები უეჭველია გაგვაწბილებს ჩვენ, თუ ჯერ კიდევ სრულებით არ მოგვსპობია სიწითლის უნარი.

დიაღ! ჩვენ ვერავის მივცემთ დამაკმაყოფილებელ პასუხს იმ კითხვებზე, რომელიც ზემოდ მოვიყვანეთ და რომელიც მხოლოდ იმას ამტკიცებს, თუ რამდენად ულირსად მოვექეცით ჩვენ ტანჯულ მგოსნის ხსოვნას.

ჩვენ, რომ საზოგადოდ გვყვარებოდა ჩვენი მოვალეობის ასრულების საქმე, მაშინ ჩვენ ყველაფერი ის გვეცოდინებოდა დაწვრილებით, რაც კი შეეხება ჩვენს ილიას. მისი დანატოვარი ქონების აღწერილობა და სურათები გვექნებოდა ხელში; მისი მოვლა-პატრონობის ამბავი უბრალო ბალღსაც კი ეცოდინებოდა.

ახლა კი არა ვიცით რა. ყველაფერს რაღაც უცნაური საბურველი აქვს გადაფარებული.

ჩვენის აზრით, ქართველი თავად-აზნაურობა და თვით წერა-კითხვის საზოგადოებაც თავის განყოფილებებით მოვალენი არიან ყველა ის, რაც შეეხება ილიას დანატოვარ მამულებს, გამოიკვლიონ, ყველაფერი აწონ-დაწონონ და მიიღონ ზომები, რომ საგურამოში და ყვარელშიაც სოფლის ხალხისათვის ისეთი განმანათლებელი დაწესებულებანი შექმნან, რომელნიც ღირსნი უნდა იყვნენ დიდებული ჩვენი მოჭირნახულის სახელისა.

ყველა ეს ცნობები უნდა შეიკრიბოს და წინდაწინვე უნდა გამოქვეყნდეს, რომ ყველას მიეცეს საშუალება თავის აზრი წარმოსთქვას ამ დიდი საქმის მოწყობის შესახებ.

აი ეს იქნება ჩვენის მხრით ნამდვილი ვალის მოხდა დაუვიწყარ ვალ-მოხდილ მამულიშვილის წინაშე...

ახალი ამბები.

როგორც ლატიშელების გაზეთები გადმოგვცემენ, მეორე სათათბიროს ცნობილი დეპუტატი ოზოლი პროვოკატორი ყოფილა. ეს ის ოზოლია, რომლის სადგომში ბინა ჰქონდა სოციალ-დემოკრატიულ ფრაქცია. სოზოლი ხშირად ამ ფრაქციის სახელით გამოდიოდა სალაპარაკოდ სათათბიროში. უნდა ვიფიქროთ, რომ ამის წყალობით დაიჭირეს თითქმის მთელი ფრაქცია რომელსაც დააბრალეს სამხედრო აჯანყების მოწყობა. ოზოლის პროვოკატორობის ამბავი, როგორც ამბობენ, გამოუაშკარავებია ისევ ცნობილ ემიგრანტს ვლ. ბურცევს.

ქიათურის შავი-ქვის მუშებმა გაფიცვა გამოაცხადეს. ისინი თხოულობენ სამუშაო ქირის მომატებას. ხმებია: ახალ არტელს ადგენენ, რომელიც მთავრობის მოხელეების ხელმძღვანელობით იმუშავებს. გაიფიცნენ აგრეთვე ტყიბულის ქვა ნახშირის მუშებიც.

ამ ბოლო დროს ძალიან წინ მიდის ავიაციის (ფრენის) საქმე. ამ დღეებში ბ. სიკორსკიმ გააკეთა ახალი მანქანა „გრანდი“, რომელსაც 15-კაცის აყვანა შეუძლია. რამდენიმე ოთახია გაკეთებული „გრანდზე“. ფრენის დროს შეიძლება ერთი ოთახიდან მეორეში თავისუფლად გადასვლა. „გრანდი“ უკვე გამოსცადეს და ჩინებულად იფრინა ნახევარი საათის განმავლობაში.

რედაქციამ მიიღო სახალხო სახლთან არსებულ ქართულ წარმოდგენების მმართველი წრის 1912 წ. და 1913 წ. მოქმედების ანგარიში. ანგარიშიდან სჩანს, რომ წრეს გაუმართნია სულ 35 წარმოდგენა და 1 კონცერტი. დასწრებია 16,962 მაყურებელი, საშუალოდ თითო წარმოდგენას კი 530. შემოსავალი ყოფილა საერთო 5,193 მან. და 85 კაპ. საშუალოდ კი 162 მ. და 30 კ.

შაბათს, 8 ივნისს, „ახალ კლუბში“ საზამთრო თეატრში გამართულმა დიმ. არაყიშვილის კონცერტმა საგანგებოდ ჩაიარა. საზოგადოებაც დიდ-ძალი დაესწრო და ძალიან ნასიამოვნებიც დარჩა.

კონცერტი შესდგებოდა 4 განყოფილებიდან.

პირველ განყოფილებაში თვით ავტორმა წაიკითხა რუსულად მოხსენება „ქართული ხალხური სიმღერები და ქართველთა კულტურა“, მეცნიერულმა გამოკვლევამ დიდი შთაბეჭდილება მოახდინა.

მეორე განყოფილებაში მომღერლებმა მ. კოლოტოვისა და ივ. სარაჯიშვილმა შეასრულეს დიმ. არაყიშვილის მიერ ჩაწერილი და ჰარმონია-ქმნილი ქართული ხალხური სოლო-სიმღერები. საზოგადოებას მეტადრე მოეწონა „ნანა“ და „ურმული,“ მეგრული „საარშიყო“ და გურული „ქალო ლამაზო.“

მესამე განყოფილებაში შეასრულეს

ევროპიული ხასიათის რომანსები მ. კოლოტოვისამ და ა. შანშიევმა. შემდეგ ივ. სარაჯიშვილმა და იმავე კოლოტოვისამ შეასრულეს აღმოსავლეთური ხასიათის და ქართული რომანსები.

საზოგადოებამ მეტად მოიწონა ივ. სარაჯიშვილის მიერ შესრულებული რომანსი გაფიზის სიტყვებზე: „ვარდ-ყვავილთა სამეფოს მოდი“ და ოპერიდან „თქმულება შოთა რუსთაველის შესახებ“ მ. კოლოტოვის მიერ შესრულებული თამარ-მეფის კავატინა.

ორივე განყოფილებაში სამგალითოდ შეასრულა ვიოლონჩელზე დასაკრავი ე. კოპელნიცკიმ.

მეოთხე განყოფილებაში „ახალი კლუბის“ სიმფონიურმა ორკესტრმა დიმ. არაყიშვილისავე ლოტბარობით დაუკრა სიმფონიური მისი ნაწარმოები.

საზოგადოებას მეტად მოეწონა ხსენებულ ოპერის მეორე სურათის შესავალი, რომელიც გაამეორებინეს.

გაამეორებინეს აგრეთვე ივ. სარაჯიშვილს „მგოსნის სიმღერა“ იმავე ოპერიდან, რომელიც მან იმღერა ქალთა გუნდთან ერთად ორკესტრის აკომპანიმენტით.

შემდეგ დაუკრეს პრელიუდია და ფუგა სიმებიან ორკესტრისთვის, ესმერალდას ცეკვა, მუსიკალური სურათი „საზანდრული“ და „ქართული ცეკვა.“ „ესმერალდას ცეკვა“ და „ქართული ცეკვა“ გაამეორებინეს. მშვენივრად არის დაწერილი დავლური და ლეკური.

საზოგადოებამ და ორკესტრმა ნამდვილი ოვაცია გაუმართეს ნიჭიერ მემუსიკეს.

როგორც შევიტყეთ შაბათს 15 ივნისს, „ახალი კლუბის“ საბჭოს თხოვნით დიმ. არაყიშვილი მთელს ამ კონცერტს განიმეორებს.

—

7 თიბათვეს ბ. ქვბურიამ ჩინებულად იფრინა. ოთხჯერ ლამაზი წრე გააკეთა და კოხტად დაეშვა იმ ადგილს ახლოს, საიდანაც აფრინდა. იფრინა სულ 22 წუთი 300 მეტრის სიმაღლეზე.

—

ქუთაისის მაზრის უფროსმა ყორღანოვმა „სასოფლო გაზეთის“ რედაქციას სთხოვა, უგზავნოს მთელი მაზრის ყველა სასოფლო კანცელარიებს ხსენებული გაზეთი 1 თიბათვიდან წლის ბოლომდის, ხვედრ ფულს ერთი თვის განმავლობაში შემოვიტანო.

ქუთაისის გუბერნატორმა გენ. სლავოჩინსკიმ ცირკულიარით მიმართა ამას წინად მაზრის უფროსებს ხელი შეუწყონ ამ სასარგებლო გაზეთის გავრცელებას.

იმედია ყორღანოვის მაგალითს სხვა მაზრის უფროსებიც მიჰბაძავენ.

ეს ყველა კარგი. მაგრამ ნუთუ თვით სოფლის მეურნენი გულ-გრილად ეპყრობიან ამ ჟურნალს და არ იწერენ?

—

ჩვენს რედაქციას მოუვიდა შემდეგი წიგნები:) 1) მოლიპულ გზაზე“—რომანი ქ.—ბ. ანასტასია ერისთავ-ხოშტარიასი. წიგნი სუფთად არის გამოცემული ქ. გორში სულ 468 გვერდს შეიცავს და ღირს 1 მან. 50 კაპ.

2) რუსულ ენაზე გამოცემული „სამახსოვრო წიგნაკი ბათუმის ქალაქის საბჭოს ხმოსნებისა. 1913 წლისათვის“. ეს საიუბილეო გამოცემაა საქალაქო დებულების ბათუმში შემოღების 25 წლისთავის გამო, ქალაქის გამგეობის მიერ გამოცემული და შედგენილი ქალაქის მდივნის ივ. მესხის-მიერ. წიგნაკში 248 გვერდია.

—

კ. ჩხეიძემ „ზაკ. რეჩს“ დეპეშით აცნობა, რომ სათათბირომ გამოსთქვა სურვილი **კავკასიის უნივერსიტეტის** დაარსების შესახებ. ამ საგნის თაობაზე ულაპარაკნია დეპუტატ ვარლამ გელოვანს.

—

ამ დღეებში თბილ. ქალაქის გამგეობის მინდობილობით ნიადაგის მკვლევარმა კალინინმა დაამთავრა საბურთალოს და ნავთლუღის ნიადაგის გამოკვლევა. მისის აზრით ნავთლუღის ნიადაგი არ არის შესაფერი სამეურნეო კულტურისათვის; საბურთალოსი კი მეტად გამოსაყენებელია ამ მხრით.

—

16 თიბათვეს გაიხსნება თბილისში რუსეთის ბუნების მეტყველთა და ექიმთა მეცამეტე კრება და გაგრძელდება ამა თვის 24-მდის. კრების წევრთა რიცხვმა 3·000-ს გადააჭარბა.

საერთო სხდომები მოხდება სახაზინო თეატრში. სექციების სხდომები გაიმართება აგრეთვე სა-რტისტო საზოგადოების და ქართულ თეატრებში და სხვ. მოხსენებას კითხულობენ: ცნობილი **ნ. მოროზოვი** — „ცხოვრება მსოფლიოში“, **ი. ავალიშვილი** (სპილენძის შესახებ) **ი. ე. გაჩეჩილაძე, ვ. ი. ბიბილაშვილი, ა ი. დიდებული ე, ი. პ. ქავთარაძე. ტ. დ. მამალაძე, ა. ა. თვალჭრელიძე, ვ. ვ. შენგელიძე, მ. გ. ჯანაშვილი** („ქართველები-წმინდა არიელები არიან“); **კონსტ. ივ. დოდაშვილი** (ქართულ ენის და მეგრულ-სვანურ კილოკავების შესახებ) და სხვა.

ცეკვა

ტაში, ტაში!... დაჰკა დოლი!
ბრძანებს თითონ ტოლუმბაში..
განი! განი! ჩემს დედოფალს
თვალით ვქებ.. ტაში! ტაში!..

მე ვიპოვნი გორის ვარსკვლავს,
თუნდ გამგზავნონ ჯანაბაში!.
დაჰკარ დოლი! თავს დავუკრავ,
გამოვიწვევ.. ტაში, ტაში..

ეს ნადიმი—სამოთხეა:
მე ჩავცქერი გიშრის თმაში.
არ მიცინის! რა ეწყინა?!..
განი, ძმებო! ტაში! ტაში!...

იქნებ მოსწონს ვაჟბატონი
ოქრომკედის თეთრ ჩოხაში?!..
მე კი ვძულვარ, მე, ბედკრული;.
პასუხს გამცემს!.. ტაში! ტაში!...

ნაზის ცეკვით მისრიალებს,
ვით ღვთაება ვარდ კაბაში!.
მას უცინის?! მაშ ამალამ...
ტაში!..

სანდრო ყანჩელი.

ჩვენ მოგვივ-და სამგლოვიარო წერილები იობა ისაკაძის ტრაგიკულ გარდაცვალების გამო კიდევ შემდეგი მუშებისაგან: სერგი სირბილაძისა, ლავრენტი გაგოშიძისა და პაშა მირზაშვილისაგან. ყველა ამ წერილებში დიდი თანაგრძნობაა გამოთქმული ჭირისუფლებისადმი. ავტორები ჰხატავენ იობა ისაკაძეს, როგორც კეთილ ადამიანს და ღირსეულ ხელმძღვანელს თავის წრის მუშებისათვის.

—

ბ. იასონ კერესელიძემ ჩამოგვიტანა ს. აწყურიდან ექიმ ნიკ. გაჩეჩილაძის მიერ გამოგზავნილი ხუთი ცალი ძველი ბრინჯაოს რგოლი. ეს რგოლები მუშებს უპოვნიათ ხსენებულ სოფელში მდ. მტკვრის მარჯვენა ნაპირზე, სადაც ახლა ხიდს აკეთებენ. ტეხნიკოსი ნავთლუღინსკი ხიდის ბურჯის ამოსაყვანად ათხრევინებდა მიწას. ამ ამოთხრილში ორი საჟენის სიღრმეზე იპოვეს აღნიშნული რგოლები. ეს რგოლები ჩვენ გადავეცით ქართულ ეროვნულ მუზეუმის გამგეობას. როგორც ექვ. თაყაიშვილმა გადმოგვცა ეს რგოლები წარმოადგენენ ფულის ნიშნებს და ეკუთვნიან ბრინჯაოს ხანას.

შენიშვნები

„ოქროს ვერძი“.

ამ უკანასკნელ დროს ქართველი ერის ხელოვნებამ თავის ნამდვილ ადგილს ძებნა დაუწყო.

მან უშიშრად წამოაყენა კითხვა ამ სულიერ კულტურის სფეროს დამოუკიდებლობის შესახებ...

ეს კითხვა არ არის წინასწარ განზომილი, შემეცნებული-იგი სტიქიურია, თვით ცხოვრების მიერ გამოწვეული, მოთხოვნილი, იგი მხატვრის განცდის საკითხია, მისი ბუნების შინაარსი, რომელმაც ძველი ფორმა თავიდან მოიშორა და მოინდომა თავისუფალი არსებობა.

ცხოვრებამ გაუსწრო თეორიას; ეს უკანასკნელი მხოლოდ ეხლა ერკვევა—ეხლა, როდესაც ქართულმა ხელოვნებამ, მარტოდ დარჩენილმა, მრავალ გავლენის განცდის და ძიების შემდეგ, გზა ცოტად თუ ბევრად გაიკვლია. ...

ეს იმას კი არ ნიშნავს, რომ თეორია, გზის მაჩვენებელი ხელოვნებისათვის, მისი აუცილებელი თანამგზავრი, საჭირო არ იყოს; პირიქით—წარმოუდგენელია ხელოვნების არსებობა უთეორიოდ, უკრიტიკოდ.

შეიძლება თეორეტიკოსი, კრიტიკოსი ერთ და იმავე შემოქმედებაში იმყოფებოდეს მხატვართან, ხელოვნების წარმომადგენელთან, მაგრამ ეს ხომ იმას არ ნიშნავს, რომ ამ ერთგვარ მოვლენის შემადგენელ ელემენტებს დამოუკიდებლად შეეძლოს ზრდა და განვითარება.

თეორია მხატვრულ შემოქმედებისა, მხატვრულ შემოქმედების კრიტიკა და ხელოვნება განუყრელნი არიან. ამას გვასწავლის თვით ხელოვნების ისტორია. ლეონარდო-და-ვინჩის პიროვნებაში შესანიშნავი შეთანახმებით ეწყვიან შემოქმედებრივ მუშაობას ხელოვნება და მისი თეორია,—იბსენს, ტოლსტოის, ჰაუპტმანს, როდენს, კონსტანტინე მენიეს —ყველას თავის დამფასებელი ჰყავს, რადგან ამ ადამიანებში კრიტიკოსი ვერ იჭერს იმავე ადგილს, რომელიც უკავია მხატვარს; აბა გაიხსენეთ ლეონ ტოლსტოის აზრი თავის ნაწარმოების და შექსპირის შესახებ. ბევრჯერ ძალიან ბევრჯერ, ვიტყვი უმეტეს ნაწილად, დიდებული ხელოვანი ძალიან სუსტი კრიტიკოსია როგორც თავის ისე, რასაკვირველია, სხვისი შემოქმედებისა.

მხატვარი ყოველთვის საჭიროებს დამფასებელს, მხატვრულ შემოქმედების და თეორიის მუშაობა განუყრელია.

სწორედ ამიტომ შევხვდი 3 რადად მე სიხარ ლით სიმპატიურ ახალგაზრდა მწერლების ორგანოს „ოქროს ვერძს“ მწამს, რომ იგი იმ მიზნით არის დაარსებული, რომ მხატვრულ მწერლობას მეგობრობა გაუწიოს, ხელოვნებაზე მტკიცე, ნამდვილი შეხედულება შეიმუშაოს, თავისი მრწამსი აღიაროს და სხვასაც აღიარებინოს.

შინაარსი უკვე გამოსულ 3 ნომრისა ამას ნათლად მოწმობს; მხატვრული და თეორიული სფეროები წარმოდგენილი არიან; ყველა ცდილობს, ეტყობა, **რამე** სთქვას, ისეთი, რაც განმეორებას უკვე თქმულ აზრისას არ წარმოადგენს.

სულ სხვა საქმეა და კითხვა, თუ რამდენად აღწევს თვითეული მათგანი თავის მიზანს;—ნათლად სჩანს კია ჭაბუკური გატაცება, იმედი, მშვენიერი სურვილები ამ ახალგაზრდათა გამოცემაში.

თუ უნდა სიმპატიურ ჟურნალს კეთილი სიცოცხლე, ეს სიახალგაზდავე უნდა შეინარჩუნოს თავის გამოცემის დროს—თვალყური ადევნოს ცხოვრების ვითარებას და თავის სათაყვანებელ საგანს ხელოვნებას არ უღალატოს,—არ ასცდეს ნამდვილ ესთეტიურ პრინციპებს, რომელნიც დიდებულ ხელოვნურ ნაწარმოებშია განსახიერებული.

სიყვარული, პატივისცემა, აღტაცება ხელოვნებისაგან გამოწვეული, უნდა ინთქმებოდეს მიუდგომელ დაფასებაში;—მიკერძებას ცალმხრივ შეხედულებას ხელოვნება ვერ იტანს, რადგან პრინციპი-**მშვენიერება** ძლევამოსილი და სრულქმნილი ზოგადი მოვლენაა, უტყუარ გრძნობათა განცდაზე აშენებული.

მრწამს, რომ ჟურნალი ამ გზას შემდეგში უფრო მტკიცედ დაადგება, რადგან უარყოფა აქ გამოთქმულ აზრისა-სიმპატიურ გამოცემის მიერ იქნებოდა „დასაწყისი მისი სიკვდილისა“.

როგორც ხელოვნება თავისუფალი, წინად მოფიქრებულ, ნაძალადევ ტენდენციისაგან, ისე ჟურნალი, რომელიც მხატვრულ შემოქმედებას ემსახურება, უნდა იყოს თავისუფალი, დამოუკიდებელი, მიუდგომელი.

დარწმუნებული ვარ, რომ ხელმძღვანელნი „ოქროს ვერძისა“ ამ მისწრაფებით სულდგმულობენ..

თანამედროვე ქართული ხელოვნება მეტად მოსავლელი ნორჩი, ფაქიზი მცენარეა,—მას მეტის სიფრთხილით უნდა მოპყრობა.. მხატვრული შემოქმედება თანამედროვე ქართველობისა ნათლად აშკარავდება ისეთ ხელოვანთა ნაწარმოებში, როგორიც არიან (მე ახალგაზრდები მყავს მხოლოდ სახეში): ს. აბაშელი, ნ. ლორთქიფანიძე, ი. გედევანიშვილი, გ. ქუჩიშვილი, ი. გრიშაშვილი, ა. შანშიაშვილი, მოქანდაკე ი. ნიკოლაძე,'' მუსიკენი: ნ. სულხანიშვილი, ზ. ფალიაშვილი, კ. ფოცხვერაშვილი, დ. არაყიშვილი... ხელოვნებამ არ იცის გარჩევა ჰელლინისა და იუდეისა... მშვენიერება სახიერდება როგორც ერთში ისე მეორეში.. თანამედროვე ქართული ხელოვნება ბევრ მარგალიტებს ინახავს;—ამ მარგალიტებს მონახვა უნდა, „ოქროს ვერძმა“ თავისი არსებობით და მოქმედებით, ახალგაზდური მისწრაფებით კარი უნდა გაუღოს ყველას, ვისაც შეუძლია ამ ძიებაში მონაწილეობა მიიღოს.. მაშინ ის საყოველთაო სიმპატიას დაიმსახურებს...

ვუსურვებ „ოქროს ვერძს“, რომ მას გაემართლებინოს იმედები, თავის კეთილი სურვილები განეხორციელებინოს,

მწარე და ტკბილი.

(ამბავი)

I

უმთავრესი ქუჩა იმ ქალაქისა, სადაც ვცხოვრობდი სამსახურის გამო—განიერი, სწორი და გრძელი იყო. ქუჩის გასწვრივ შუაზედ, თავიდან ბოლომდის ლამაზი ხეივანი იყო გაკეთებული. კოხტად შელამაზებულ ხეებს შუა აქა-იქ გრძელი სკამები იდგა. ხეივანს ორივე მხრით მისდევდა ტრამვაის ლიანდაგი და შემდეგ დიდრონი, მდიდარი მაღაზიები.

აი ეს ქუჩა ყოველ დღე ორჯელ უნდა გამევლო, რადგან ჩემი საცხოვრებელი ბინა ქუჩის ერთს თავში იყო და სამსახურისა კი—მეორეში.

ყოველ დღე, გარდა კვირა-უქმეებისა, გამოვდიოდი ჩემს ბინიდან რვის ნახევარზე და რვაზე უკვე ჩემს სამუშაო მაგიდას ვუჯექი. აგრეთვე ნაშუადღევის ორ საათის შემდეგ სამსახურიდან შინ ვბრუნდებოდი იმავე გზით.

ქუჩის ბოლოს, იმ ადგილას, სადაც ხეივანი თავდებოდა და, სადაც მე უნდა მიმეხვია მარცხნივ—იდგა ერთი შუა ხნის ბრმა მამაკაცი.

იმ დღიდან, რა დღესაც მე პირველად გავიარე ამ ქუჩაზე, ხსენებულმა ბრმამ ჩემი ყურადღება მიიპყრო.

ის ყოველთვის ჩემზე ადრე მოდიოდა თავის ადგილას, მიეყრდნობოდა კედელს, დააბჯენდა თავის გზის მაჩვენებელ გრძელ კომბალს და საღამომდის ატუზული იყო ერთს ადგილას.

მას ორივე თვალი დაზიანებული ჰქონდა, მაგრამ ცოტათი კიდევ ხედავდა და თავისი ყავარჯენის შემწეობით მიკიბ-მოკიბით იკვლევდა გზას.

რაღაც უცნაურ, უსიამოვნო გრძნობას განვიცდიდი, როდესაც მას უახლოვდებოდი. თითქოს მეზიზღებოდა კიდეც, თუმცა დღესაც არ ვიცი რატომ?!

რა გინდ კარგ სულიერ განწყობილებაში ვყოფილიყავი დილით,—გამახსენდებოდა თუ არა, რომ ცოტა ხნის შემდეგ იმის წინ უნდა გამევლო,—გული რაღაც ნაირად მოიკუმშებოდა და ყოველგვარი მხიარულება იმ რხებოდა. რამდენჯერ, ახლად გამოღვიძებულს, პირი გამიღია ჩემი საყვარელი სიმღერის სათქმელად, მაგრამ მომაგონდებოდა თუ არა ის ბრმა, ჰანგი სადღაც მეკარგებოდა და სიმღერის მაგიერ ღრმა ოხვრა აღმომხდებოდა.

ხშირად ვაძლევდი ჩემს თავს აღთქმას, რომ არაფრის გულისათვის არ მივიხედავ იმისკენ'ქო,—მაგრამ რა წამს გაუსწორდებოდი, არა თუ მივიხედავდი, არამედ შევჩერდებოდი და ყურადღებით ვათვალიერებდი მას. ყველა წვრილმან ცვლილებას ვამჩნევდი. ვამჩნევდი როგორ უპყრია მისი საყვარელი, განუშორებელი კომბალი, როგორ ჰხურავს ქუდი, ისევ იმ ადგილას სდგას თუ ცოტათი მოუნაცვლია, როგორ უჭირავს ხელები, ჩვეულებრივად მუცელზე დაწყობილი, თუ გაშვებული და სხვა...

და ასე ყოველ დღე... ასე იმიტომ, რომ ის არც წვიმას, არც ქარს არ ერიდებოდა; არც ზამთრის სუსხი აშინებდა მას. ყოველ დღე მოდიოდა თავისი მოკლე გახუნებული ყვითელი პალტოთი და ერთს ადგილას ჩერდებოდა.

ის ხანდისხან მოძრაობდა. მოძრაობდა განსა-კუთრებით ზამთრის სუსხიან დღეებში.

სუსხის გამო სახე გაულურჯდებოდა, გაებერებოდა და თვალების ქვემოდ ჩამოწეული წითელი ქუთუთოები საშინელ მოლურჯო ფერით ჰკრთოდნენ გაბოროტებულნი.

ამისთანა დღეებში ის, რაც ძალი და ღონე ჰქონდა ისუნთქავდა ხელებზე და თან ღონივრად ისრესდა თითებს.

ხან ერთს ფეხს აიწევდა მაღლა, ხან მეორეს და იმის მიხედვით, თუ რამდენად ძლიერი იყო ყინვა, მალ-მალ იცვლიდა ფეხს და ბოლოს ისე მოუხშირებდა ფეხების ცვლას, რომ თვალსაც კი ვერ ვასწრობდი მათ მოძრაობას. ვხედავდი მხოლოდ ადამიანს, რომელიც ხტოდა—და ეს ხტომა თამაში, ან გართობა კი არ იყო, არამედ სერიოზული, მოფიქრებული მუშაობა სითბოს ენერგიის გამოსაწვევად. ეს ერთნაირი წინააღმდეგობა იყო ბუნების მოვლენასთან სიცოცხლის შესანარჩუნებლად.

და მთელი დღე ასე ხტოდა. ხოლო ხანდისხან წამით შეისვენებდა და მაშინ ისე ამოიხვნეშდა, თითქოს ეს არის მძიმე ტვირთი მიიტანა დანიშნულს ადგილას და ზურგიდან მოიცილაო.

მაგრამ ისევ მალე განაგრძობდა ხტომას.

არ ვიცი სხვები რამდენად აქცევდნენ ყურადღებას, არც ის ვიცი დანამდვილებით, ღებულობდა რაიმე საჩუქარს ვისმესაგან თუ არა, ხოლო პირადად მე, ჩემდა უნებურად, დიდს ყურადღებას ვაქცევდი მას, თუმცა არა თუ მიმიცია რამე მისთვის ოდესმე, არამედ უბრალო სურვილიც კი არ აღმძვრია რითიმე დავხმარებოდი მას.

ან რატომ უნდა დავხმარებოდი, როდესაც ასე მტანჯავდა ყოველ დღე! თუმცა ეხლაც არ ვიცი, რას მიშავებდა ის საბრალო?!

ეს კი მართალია, რომ მთელი არსებით უკმაყოფილო ვიყავი მისი, გულით მძაგდა, მეზიზღებოდა. .

მახსოვს: ერთს უძილო ღამეს გაბოროტებული წამოვხტი საწოლიდან, საჩქაროდ ჩავიცვი, ავიღე პურის საჭრელი დიდი დანა და გარედ გამოვარდი. და აქ, როდესაც გრილმა ჰაერმა გონს მომიყვანა—შევჰკრთი, ჩემი განზრახვისა შემეშინდა და დანა შორს გადავისროლე.

შემდეგშიაც არა ერთხელ ბრაზ-მორეულს წამომიძახნია: ახ ნეტავ ის საძაგელი ღამღამობით იქ რჩებოდეს, რომ მივეპარო და ჩუმად სიცოცხლე მოვუსპოთქო.

მაგრამ ერთს დილას, როდესაც ის ჩვეულებრივ იქ არ დამხვდა-გაკვირვებული მივაჩერდი იმ ადგილს, სადაც ის მუდამ იდგა, და სადაც იმის ზურგის და თავის ხშირ შეხების გამო კედელზე იმავე სიმაღლის შავი ზოლი დარჩენილიყო-თითქოს გამეხარდა, რომ ვერ ვიხილე ის ამ დილით, მაგრამ ეხლა ეგ შავი ზოლი, რომელიც ასე ჰგავდა თვითონ იმ ბრმას, უფრო სასტიკად მომეჩვენა, უფრო მეტს დამაღონებელს მეუბნებოდა ვიდრე თვითონ ის. თანვე წამით ვიგრძენი, რომ რაღაც შეჩვეული რამ დავკარგე, თითქოს რაღაც მოაკლდა ჩემს შინაგან სახეს—ერთნაირი ჰარმონია იმ გლახაკის მიერ შექმნილი დაირღვა ჩემში...

და როდესაც ჩემი მტანჯველი ისევ თავის ადგილას დავინახე მეორე დღეს, თითქოს მესიამოვნა კიდეც, თუმცა გადაჭრით ვერ ვიტყვი მესიამოვნა თუ მეწყინა იმის დანახვა.

წინანდებურად ავათვალიერ-ჩავათვალიერე და განვაგრძე გზა ..

II

იმ ქალაქში გაზაფხული ნისლიანი იცოდა.

ჩამოწვებოდა სქელი ნისლი და თან აქა-იქ მაბეზრებელი პატარ-პატარა ფიფქის ოდენა წვეთები სცვიოდა. უსიამოვნო იყო ასეთი დღეები. შორი-ახლო არაფერი არ სჩანდა, სულთქმა ძნელდებოდა.

ერთი ამ გვარი დილათაგანი იყო, როდესაც მე ჩვეულებრივ ბინიდან გამოვედი.

მადლობა ღმერთს დღეს ჩემს მტანჯველს ვერ დავ ნახავთქო, წავილაპარაკე წყნარად .. მაგრამ, როდესაც იმ ადგილისაკენ მივიხედე, სადაც ის იდგა და ნისლის გამო რომ ვერ დავინახე,-რაღაც არ მესიამოვნა. ცოტა ხანს ერთს ადგილას გავჩერდი და შემდეგ ანგარიშმიუცემლად პირდაპირ იმისაკენ გავწიე. რატომ მოვიქეცი ასე, არ ვიცი; ხოლო მიუ-ხლოვდი თუ არა—განცვიფრებული გავქვავდი ერთს ადგილას.

იმის ახლოს, იქვე ორი ნაბიჯის მოშორებით დავინახე პირაღმა მწოლარე კაცი. მას ორივე ფეხი მუხლების ზემოდ გადაჭრილი ჰქონდა: მარჯვენა ხელის ნასახიც კი არ სჩანდა და მხოლოდ მარცხენა მკლავი ება უთათოდ. ტანზე მჭიდროდ ჰქონდა შემოკრებული შავი ტყავის სამოსი.

ცოტა ხნით გაკვირვებული დავცქეროდი მას და როდესაც გონს მოვედი შეშინებული უცებ მოვწყდი ადგილიდან.

—ღმერთო ჩემო, რას ჰგავდა?! განა შესაძლებელია წარმოიდგინოს ადამიანმა იმაზე ალმაშფოთებელი რამ? ერთი მიფორიაქებდა გულს და ეხლა მას მეორე საშინელება მიემატა. ამან შეავსო პირველის ნაკლი და მთლიანი სურათი გადამეშალა თვალ-წინ ადამიანის არსებობის სულის და მძორის სახით.

—რა მეშველება, რა? ვეკითხებოდი ჩემს თავს. განა შემიძლია ყოველ დღე ვიხილო ეგ საშინელება? არა, არა! უნდა გავიქცე აქედან, მოვშორდე ამ დაწყევლილ ქალაქს, თორემ გამაგიჟებენ ეგ შეჩვენებულნი.

ასე ვიძახდი, მაგრამ დრო გადიოდა და მე იქიდან ფეხს ველარ ვიცვლიდი.

ყოველ დღე პირნათლად ვასრულებდი ჩემს მოვალეობას და ისინიც ყოველთვის თავთავიანთ ადგილას იყვნენ. ერთი იდგა კედელზე მიყრდნობილი, მეორე ქვაფენილზე იწვა ხან პირაღმა, ხანაც მუცელზე.

შევნიშნე, რომ ეს უხელფეხო თვითონ მოძრაობდა. როდესაც ადგილის მოცვლა უნდოდა—ის ქვაფენილზე განდაგან გაწვებოდა, მარცხენა მკლავს დააბჯენდა, ქიასავით აიწურავდა ტანს მაღლა, შემდეგ გადახრიდა იქეთ, საითაც წასვლა უნდოდა და ბურთივით დაგორდებოდა. ცოტა ხნის შემდეგ შეჩერდებოდა, შედგებოდა მუცელზე, ასწევდა თავს მაღლა და კვლავ ახირებული მოძრაობით განაგრძობდა გზას. ასე მიდიოდა და მოდიოდა ის.

ერთხელ დავინახე, რომ ეს გლახა იცინოდა. გამიკვირდა.—ნუთუ ამასაც შეუძლია სიცილი? რა აქვს ნეტავ სამხიარულო ამ საბრალოს, წამოვიძახე და დაინტერესებულმა ნახულით გავეშურე მისკენ.

ისინი ლაპარაკობდნენ, მაგრამ ჩემს მიახლოვებაზე გაჩუმდნენ. ორთავე ყურადღებით დავათვალიერე.

ბრმა თავისებურად იდგა, ხოლო ეს პირაღმა იყო წამოწოლილი. მას მარცხნით იღლიის ქვეშ ტყავის საფულე ჰქონდა მიმაგრებული, რომელზედაც პატარა კლიტე ეკიდა.

—ალბად ჰყავს ვინმე, ვისაც ამ საფულეს გასაღები აქვს. შეიძლება ამ გლახაკის მიერ შეგროვილ ფულებით სარგებლობს ის ვიღაც არის. იქნება ის პირი საზოგადოებაში დიდად მიღებულია, ყველასაგან პატივცემული. სახელ-განთქმული! იქნება მეც ვიცნობ მას, ხელს ვაძლევ, კარგ ადამიანად ვსთვლი. ვფიქრობდი მე და ნელა მივდიოდი...

III

ფიქრს ფიქრი მისდევდა. ერთს სურათს მეორე, მეორეს მესამე და ასე დაუსრულებლივ. ყველა ჩემ ნაცნობს ვიხსენებდი, ვიგონებდი მათ ნათქვამს, მათ მოქმედებას. მათ შორის ვეძებდი იმ გლახის საფულეს გასაღების მქონეს, მაგრამ ვერც ერთზე ვერ შევჩერდი.

—გასაღები პატარა უნდა იყოს, ვამბობდი მე, აი ისეთი, როგორიც ჩემს კლავდიას აქვს... დიახ, სწორედ ისეთი... და გამახსენდა კლავდია თავისი გასაღებით თუ არა—უეცრივ შევჰკრთი. რისაც შემეშინდა, მაგრამ მალე ვინუგეშე თავი.

—ჩემი კლავდია?! არა, ეგ სისულელეა, ის ასეთი არ არის. რა უყოთ მერე, რომ ის ასე მოხერხებულად მიმალავს თავის წარსულს და ვინაობას—ვამბობდი მე და თან ფიქრი იზრდებოდა იმის გარშემო...

კლავდია ორი თვის გაცნობილი მყავდა. გაცნობის მეორე დღესვე ის უკვე ჩემს ოთახში იყო და თავისუფლად ჰგრძნობდა თავს.

ჩინებული ქალი იყო კლავდია! თავდავიწყებული, გიჟური ალერსი იცოდა.

—აი, ასე, ოჰ, ასე... მეჩურჩულებოდა ის და მაგრად მიკრავდა გაღეღილ გულმკერდზე. ცხოვრება ეს არის, დანარჩენი ყოველივე ამაოა... ხშირად იმეორებდა ის ამ სიბრძნეს და მოწყურებულსავით ეწაფებოდა ჩემს ტუჩებს. მეც არ ვრჩებოდი ვალ-გადაუხდელი და ვნების ღმერთივით ვწუწნიდი იმის მშვენიერ ბაგეებს.

ასე ვატარებდი მთელ ღამეებს ჩემს კლავდიასთან, თუმცა დღესაც არ ვიცი ვინ იყო ის, რა წარსული ჰქონდა მას. მას არასოდეს არ უამბნია ჩემთვის თავის თავგადასავალი და არც ერთს ისეთს შევხვედრივარ, რომ კლავდიას ამბავი სცოდნოდა.

ბევრჯერ მიმიმართავს, ეამბნა რამე თავის წარსულიდან, მაგრამ კლავდია მუდამ ერთს და იმავეს იმეორებდა.

—რად მეკითხები? რად გინდა გაიგო ჩემი წარსული? ხომ ხედავ ქალი ვარ და განა კიდევ მეტი რამ გინდა?.. განა მე გეკითხები, ვინა ხარ შენ? გვარიც არ ვიცი შენი. ან რად მინდა ვიცოდე.. მე ვიცი მხოლოდ, რომ შენ მამაკაცი ხარ და მე მეტი არარა მინდა რა.

მე მოგთხოვე შენ მამაკაცობას, შენ მომთხოვე ქალობა.—აი ჩვენი შემაერთებელი ხიდი. ამის მეტი არაფერი არის

...თბირის ყოფილი წევრი ოზოლი ჯაშუში და პროვოკატორი ყოფილაო. სოციალ-დემოკ. სათათბირო ფრაქციის წარმომადგენლებმა განაცხადეს—ყოველივე ეს ხმები სიცრუეაო. ვილაცამ ეს ხმებს ...ც დასძინა—თვით ბურცევმა სთქვა ოზოლი-პროვოკატორიაო და ბურცევი ...ომ ამგვარ საქმეების დიდ მცოდნედ ითვლება. ეხლა თვით ბურცევს განუცხადებია, რომ ოზოლის პროვოკატორობა ...იქრადაც არ მომსვლია და არცა ...ა მითქვამსო. ახლა გამოირკვა, რომ ...ს ამბავი მოუგონავს გაზ. „რუსკოე ...ლოვოს“ კორესპონდენტს.

———

გარდაიცვალა ცნობილი ჟურნალისტი ...ნრი როშფორი.

———

მეფის მოადგილის მიერ დანიშნულმა ...ომისიამ საპოლიტეხნიკუმო ადგილის ...არჩევად დაათვალიერა ადგილები—სა...ურთალოზე, ლოტკის გორაზე და ...ავთლუღში. კომისიამ მეტად საძნელოდ ...აინახა ამ საქმის გადაწყვეტა და მი...ნდო რამდენსამე წევრს ამ საქმის შე...ავლა ყოველის მხრით. წევრები თავი...ნთ მოხსენებებს წარუდგენენ კომისიას ...ექტემბრის დამდეგს და მაშინ გადაწყ...დება—სად უნდა აშენდეს შენობა პოლიტეხნიკუმისათვის.

———

სახელმწიფო საბჭომ არ ინება ახლა...ნდელ სესიის დროს განხილვა კანონ-პროექტისა პოლონეთში სამოქალაქო ...დებულების შესახებ. საბჭომ ამ გვარ ...აქციელს მოულოდნელი შედეგი მოყვა. ოქტომბრისტებმა სათათბიროს დარბაზი მიატოვეს და ამით ხელი შეუშალეს პოლონეთიდგან ხოლმშჩინის ჩამოშორების შესახებ კანონ-პროექტის განხილვას.

———

სახელმწიფო სათათბირომ ერთხმად მიიღო პაპაჯანოვის მიერ წარდგენილი ფორმულა შესახებ იმისა, რომ მეფისმოადგილემ კავკასიაში დაუყონებლივ შეიმუშავოს პროექტი ამიერ კავკასიაში სახალხო სამხედრო მართვა-გამგეობის მოსპობის შესახებ.

———

ბუნების მეტყველთა და ექიმთა დიდი კრების გახსნის დროს ყველაზე დიდი შთაბეჭდილება წარმოთქმულ სიტყვით მოახდინეს შანიავსკის სახელობაზე მოსკოვში დაარსებულ თავისუფალ უნივერსიტეტის წარმომადგენლებმა და გუბერნიის წინამძღოლმა კონსტ. აზბაზმა უფრო ნაკლები შთაბეჭდილება მოახდინა ალ. ხატისოვის სიტყვამ, რომელიც ხელონეური ფათოსით იყო წარმოთქმული.

———

18 ივნისს პეტერბურგში დაიწყო მუშათა გაფიცვა. გაფიცვის მიზეზია ბალტიის ფლოტის 52 მატროსის გასამართლება. 19 ივნისს პეტერბურგში გაიფიცა 40.000 მუშა. ზოგიერთ სტამბებში მუშაობა შესწყდა. 20 ივნისს არ გამოსულა გაზეთები „პრავდა“, „ლუჩ“, „დენ“.

———

ჩვენ გვატყობინებენ, რომ ამ თვის გასულს გორის სავაჟო გიმნაზიის ქართული ენის მასწავლებელი და გაზ. „ქართლის“ რედაქტორი ია ეკალაძე-ცინცაძე **იმერეთის დაბა-სოფლებში** წაიკითხავს ლექციას: კრიტიკული განხილვა ნ. შიუკაშვილის დრამის „სიმახინჯე“-სი **და მიზეზები ქართველ ახალ გაზეთთა უმრავლესობის დამახინჯებისა.**

ლექციების შემოსავალი მოხმარდება გაზეთ „ქართლის“ გამოცემას.

როგორც ვიცით გაზეთი „ქართლი“ გამოდიოდა ქ. გორში იქ შემდგარ „ამხანაგობის“ ხარჯით, მაგრამ შინაურ უთანხმოების გამო ამ გაზეთის გამოცემა დროებით შეჩერებულ იქმნა.

ვისაც კი ესმის სასოფლო გაზეთის მნიშვნელობა ისეთ მიყრუებულ მაზრისათვის, როგორც გორის უზარმაზარი მაზრაა, ეჭვი არ ერის ეკალაძის ლექციის გამართვას ხელს შეუწყობს ზნეობრივადა და ნივთიერად.

თუ დრო დაურჩა ბ-ნ ეკალაძეს, ამავე ლექციას წაიკითხავს **ამერეთის** დაბა სოფლებშიაც.

———

რედაქციამ მიიღო ზ. ჭიჭინაძის საინტერესო გამოცემა „საქართველოს ცხოვრება“ ახალი მოთხრობა 1469 წლიდან, ვიდრე 1800 წლამდე. წიგნში მოთავსებულია მე-XVIII და XVII საუკუნის კახელ და ქართლელ გამამადიანებულ მეფეთა სურათები რიცხვით 32. წიგნი 400 გვერდია და ღირს 1 მ. ამ წიგნში მოთავსებულია შემდეგი ავტორების წერილები. 1. სეხნია ჩხეიძისა 2. პაპუნა ორბელიანისა, 3. რომან ხერხეულიძისა, 4. ფარსადან გორგიჯანიძისა და სხვა.

სახელდახელოდ

ამაო წადილი.

გამოვიარეთ ცივი გაზაფხული. ჩვენ დროში ადამიანი ისეთ გუნებაზეა მუდამ-ჟამს, რომ სურს ბუნებისა და ცხოვრების ყოველნაირი უკულმართობა ბოლოებს დააბრალოს. მეც, ძალა-უნებურად, ჩვენთვის არა-ჩვეულებრივი ცივი გაზაფხული მინდა მათ მივაწერო: ალბად ცდილობენ ჰავაც გადაგვიგვარონ და თითქოს აღწევენ კიდევაც საწადელს. ჩრდილოეთ ქალაქივით ჩვენი თბილი ქალაქიც ცივი სინესტით აივსო...

რატომ არ შეიძლება ჰავის გადაგვარება? განა შეუძლებელია, რომ ჩვენშიაც გაჩნდნენ ისეთი ბობოლები, რომელთა შესახებ ასეთი საყვარელი ღიმილით მოგვითხრობს სახელგანთქმული მოღვაწე და მწერალ-მეცნიერი ელიზე რეკლიუ? განა ვერ იპოვით ჩვენში დღესაც ისეთ ბობოლას, რომელსაც შეუძლია თამამად მიმართოს ხალხს შემდეგი სიტყვებით: „ისმინე ხალხო! იმისათვის ვარ მოწოდებული თქვენ შორის, რომ ბლომად ჩამოვასახლო თქვენში ჩვენი ქვეყნის გლეხები, ცხენები, ხარები, ძაღლები, კატები და თაგვები. დაემორჩილეთ თქვენ სვე-ბედს, ტყუილად ნუ ეწინააღმდეგებით ისტორიის ძლევა-მოსილ კანონს“!

თუ სხვის თაგვს ჩვენი თაგვის გადაგვარება შეუძლია, რატომ არ შეუძლია ჩვენი ჰაერის გადაგვარება სხვის ჰაერს? ჰაერი ხომ პაწია თაგვზე ბევრად უფრო დიადი, თვალ-უწვდენია, რამდენიმე ათი ვერსის სისქე აქვს და ვერავითარი საზღვარი ან დაბრკოლება ვერ შეაჩერებს. რაც უნდა გაიჭიმნენ კავკასიის უდიდესი დარაჯები—იალბუზი და ყაზბეგი, თვის კენწეროზე მაღლა ვერ ახტებიან, ხუთ-ექვს ვერსს ვერ აღემატებიან და ჩრდილოეთიდან ყოველ-მხრივ მოწოლილ ჰაერს ვერ შეაჩერებენ.

მაგრამ შიში და დაღრეჯილობა მაინც არ გვმართებს, როცა გადაგვარების, ეგრედ-წოდებულ ასსიმილიაციის დღევანდელ მიმართულებას დაუკვირდებით და შემდეგ ჩვენი ხალხის მდგომარეობას თვალს გადაავლებთ, საშიშარს ვერაფერს დავინახავთ.

მართალია, ყოველნაირ საშვალებას ხმარობენ უცხო ტომთა გადაგვარებისათვის. ისეთ მაგალითებს ვხედავთ, როგორც ამას წინად სათათბიროში ერთი პოლონელი დეპუტატისაგან მოთხრობილი ამბავია: პოლონეთის სკოლებში, 17 ოქტომბრის კანონის წინააღმდეგ, საღვთო სჯულსაც რუსულ ენაზე ასწავლიან; მშობლების განცხადებას ყურადღებას არ აქცევენ და თვით სკოლის გამგენი გადასწყვეტენ ხოლმე, რომელ ერს ეკუთვნის ესა თუ ის მოწაფე.

დარწმუნებულნი არიან, რასაკვირველია, რომ სახელმწიფოს უდიდეს დანიშნულებას, მაღალ იდეას ემსახურებიან და ამ იდეამ თვითეულ ქვეშევრდომზე უკედ იცის, რომელ ეროვნებას ეკუთვნის იგი. აბა რა შეგნება აქვს ნაციონალური იდეისა ბრიყვ და გაუნათლებელ უცხო ტომის ხალხს? იმას ყალბად, შეუგნებლად სწამს თავისი უცხო-ტომობა; ეროვნულად მკვდარია, თავი კი ცოცხალი ჰგონია.

რა გვეთქმის ამის საპასუხოდ? მხოლოდ ერთი ძველი არაკი უნდა გავიხსენოთ.

ბრძოლის ველზე მტერთა შორის ცხარე შეტაკების შემდეგ ერთი მხარე დამარცხდა და უკუქცეულ იქმნა. გამარჯვებული რაზმის ექიმი გამოვიდა ველზე, გასინჯა დაჭრილ-დახოცილები და განკარგულება მისცა ფელდშერებსა და ჯარის კაცებს მკვდრები დაემარხათ და დაჭრილები ველის საავადმყოფოში წაეღოთ. მებრძოლთა ჩვეულებისამებრ დახოცილებს მაინცა და მაინც ფრთხილად და ზრდილობიანად არ ეკიდებოდნენ: პირდაპირ ფეხით მიათრევდნენ ყველასათვის საერთოდ ამოთხრილ სამარისაკენ. სწორედ ასე, ფეხით მიათრევდა ერთი სალდათი ექიმის მიერ მკვდრად ცნობილ სალდათს, რომელიც თურმე ცოცხალი იყო, გამწარების გამო გონზე მოვიდა და მიმართა თავის ახირებულ ჭირისუფალს: „რას მიშვრები, თავი დამანებე, მე ცოცხალი ვარ“.

—ხმა გაკმიდე!—შეჰღრიალა უფროსთა განკარგულების ბრმად მორჩილმა სალდათმა:—ექიმმა შენზე კარგად იცის, მკვდარი ხარ, თუ ცოცხალიო!

სწორედ ამ სალდათის შეგნება აქვთ დღეს ზოგიერთებს, რომელთაც სწამთ, რომ უცხო ტომის ხალხზე უფრო კარგად დიადი სახელმწიფოს იდეამ იცის, ეროვნულად მკვდარია თუ ცოცხალია ეს ხალხი.

ამისთანა ახირებული ჭირისუფლები განა საშიშრონი არიან? რა შორსმჭვრეტელობა შეუძლია ყალბი ნაციონალური იდეით დაბრმავებულ ადამიანს?

მეორმოცდაათე წლებში საქართველოს ეწვია ცნობილი საფრანგეთის მწერალი ალექსანდრე დიუმა (მამა). იმ დროის ქართულ ჟურნალის „ცისკრის“ რედაქტორმა კერესელიძემ ვახშამი გამართა უცხოელი სტუმრის პატივსაცემად და თავისი უახლოესი თანამშრომელნი დაჰპატიჟა. ვახშმის დროს ალექსანდრე დიუმამ ჰკითხა კერესელიძეს, რამდენი ხელისმომწერი ჰყავს თქვენ ჟურნალსაო. ჩვენი რედაქტორი დაიბნა, ერთბაშად ვერ უპასუხა და თვის გვერდით მჯდომ ამხანაგსა და თანამშრომელს ჰკითხა,—ასი რომ უთხრა, დაიჯერებს, თუ არაო?

ერთად-ერთ ქართულ ჟურნალს იმ დროს მხოლოდ სამოცდაათი ხელის მომწერი ჰყვდა, რომელთა შორის ძლივს ერთი ნახევარი იხდიდა ფულს დიდის გაჭირვებითა და ვაი-ვაგლახით. მეორე ნახევარს კი, მოგვითხრობენ, ფულის მაგიერ, ჟურნალის ფასში, მამულის ნაყოფს—პურს, ყველს და ბატ-ქათამ-ინდოურს ართმევდა პატივცემული რედაქტორიო.

ერთ საუკუნეზე მეტია, რაც რომ სწარმოებს საქართველოს გარუსების ბრმა პოლიტიკა და მხოლოდ იმას მიაღწია, რომ დღეს არც ერთი ქართული გამოცემის რედაქტორი არ დაიბნევა, ვინმე უცხოელმა რომ ჰკითხოს, რამდენი ხელის მომწერი გყავსო, რადგანაც ხელის მომწერნი დღეს რამდენიმე ათასობით ითვლებიან; ჟურნალ-გაზეთების რიცხვიც ჩვენში საკმაოდ გაიზარდა. ცხადია, რომ არც ერთი ჩვენი რედაქტორთაგანი დღეს იძულებული არაა მხარზე ხურჯინ-გადაკიდებული თავის ხელის მომწერთა კარ-და-კარ იაროს და ჟურნალის ან გაზეთის ფასში—პური, ყველი ან ბატ-ქათამ-ინდოური გამოსცინცლოს.

ამავე დროს დღეს ქართულ ჟურნალ-გაზეთების მკითხველნი არა მემამულენი, არამედ უმრავლესად მუშა ხალხია.

თავის დღეში არ დამავიწყდება შემდეგი, დიდად სანუგეშო ცოცხალი სურათი ჩვენი ხალხის ცხოვრებიდან. ერთხელ გურიის სოფელ-სოფელ ვმგზავრობდი ცხენით და ერთ მიყრუებულ სოფელში შევიარე, მეინტერესებოდა იმის შეტყობა, მოსდის ამ პატარა სოფელში ვინმეს გაზეთი თუ არა: მეინტერესებოდა საზოგადოდ და პირადად ჩემთვის. ერთი წერილი მქონდა გაგზავნილი რედაქციაში, რომელიც კარგა ხანია ერთ და ერთ ნომერში უნდა დაბეჭდილიყო, მე კი მგზავრობის დროს ის ნომერი არ მინახავს. გავაჩერე ქუჩაში ერთი ცოცხლად მოსიარულე მკვირცხლ-თვალებიანი გურული სოფლის ბიჭი, ასე თორმეტ—თუთხმეტის წლისა და ვკითხე, ხომ არავის მოსდის თქვენ სოფელში ესა და ეს ქართული გაზეთი მეთქი. როგორ არა: აი იმ ჩვენ სოფლის მჭედელს მოსდის,—მიპასუხა პატარა ბიჭმა, თან თვალებში ცნობის მოყვარეობის შუქი აენთო და მკითხა, რათ გინდათ, ბატონო, ის გაზეთიო. უთხარი ჩემი განზრახვა და ჩემი სახელი და გვარი.

—ამას წინად მჭედლისას ვიყავით საღამოს თავ-მოყრილი,—მიპასუხა გახარებულმა პატარა ბიჭმა და მასპინძელმა სხვათა შორის თქვენი წერილიც წაგვიკითხა.

ყმაწვილმა თანაგრძნობით, ცოცხლად და დალაგებით მიამბო ჩემი ნაწერის შინაარსი.

ეს ერთი უდიდესი წამი იყო ჩემ ცხოვრებაში, რომელმაც ორკეცი ცხოველმყოფელი ძალა შემძინა: ნათლად დავრწმუნდი: ადამიანის აზრს ისეთი ძალა ჰქონია, რომ იგი ცხოვრების სულ მიყრუებულ კუნჭულშიაც გზას გაიკაფავს; ამავე დროს ცხადად დავინახე: ჩვენ მუშა ხალხში ისეთი ცნობის მოყვარეობა და სულიერი წყურვილი ყოფილა, რომ სოფლის ბავშვებიც სიამოვნებით უსმენენ ისეთ წერილების კითხვას, რომელთაც არა დღიური, არამედ საზოგადო მნიშვნელობა აქვთ.

ამ დროს კი ვილაც უდარაჯებს გურიის მიყრუებულ სოფლის ქუჩაზე ცოცხლად მოსიარულე მკვირცხლ-თვალებიან გურულ პატარა ბიჭს, ეშმაკურად უთვალთვალებს, რათა მოხერხებულ დროს ფეხში ხელი სტაცოს და ეს სიცოცხლით სავსე მოელენა მკვდარ ეროვნებათა სამარეში გადუძახოს; რადგან ასეთია დიადი იდეის განკარგულებაო.

ამაო წადილია! ჩვენდა სასიხარულოდ, როგორც მზის სხივის, ისე იმ სიცოცხლით სავსე პატარა გურული ბიჭის ხელში ჩაგდება და გაქრობა შეუძლებელია...

ილია ნაკაშიძე.

ომი ბალკანეთზე.

გერმანიის იმპერატორის ვილჰელმის საიუბილეო დღესასწაულის დროს ამერიკელმა მილიარდერმა მიმართა იმპერატორს და მოახსენა:

—მთელი ქვეყანა მადლიერია თქვენი, რომ თქვენის მეფობის 25 წლის განმავლობაში ქვეყანაზე ომი არ მომხდარა და მშვიდობიანობა არ დარღვეულა.

იმპერატორმა უპასუხა:

—იმედი მაქვს, რომ მშვიდობიანობა კიდევ 25 წელს არ დაირღვევა.

როგორცა სჩანს, იმპერატორსა და ამერიკელ მილიარდერს სახეში ჰქონიათ მხოლოდ სამხრეთ ევროპის დიდი სახელმწიფონი და ამერიკა. 1900 წელს ჩინეთზე მთელი ევროპისა და რუსეთის გალაშქრება, რუსეთისა და იაპონიის ომი, ოსმალეთ იტალიის ომი და ოსმალეთზე ოთხი სახელმწიფოს თავდასხმა გერმანიის იმპერატორსა და ამერიკელ მილიერდერს მშვიდობიანობის დარღვევად არ მიაჩნიათ...

მით უმეტეს არ მიიჩნევენ მშვიდობიანობის დარღვევათ უკვე ატეხილ ჩხუბს ბულგარეთსა და სერბიას შორის.

რა ენაღვლებათ დიდსა და მძლავრს სახელმწიფოთ, თუ ისეთი პატარა სახელმწიფოები ჩხუბობენ, როგორც არიან სერბია და ბულგარეთი... საშიში მხოლოდ ის არის, რომ ომში მძლავრი სახელმწიფონი არ ჩაერივნენ და საერთაშორისო, თითქმის მსოფლიო ომი არ მოხდეს.

ამ შიშის გამო ყველა ძლიერი სახელმწიფო მეტად ფრთხილადა და წინ-დახედულად იქცევა. როდესაც საბერძნეთი, სერბია, ბულგარეთი და შავგორეთი ოსმალეთს დაეცნენ, დიდ სახელმწიფოებს წარბიც არ შეუხრიათ:

—არაფერია. საერთაშორისო განწყობილებას ბალკანეთზე ეგ ომი ვერაფერს დააკლებს, ეგრედ წოდებული „სტატუსკვო“ შეურყეველია.. ფრანგებს საზოგადოდ ოხუნჯობა უყვართ და ამ დროს საფრანგეთის გაზეთებმა იოხუნჯეს კიდეც. დაბეჭდეს სამგლოვიარო განცხადება: ქალბატონი „სტატუსკვო“ გარდაიცვალაო.

ოსმალეთთან ომი თითქმის გათავებულია. დამტკიცდა ოსმალეთის სისუსტე: ოთხ პატარა სახელმწიფოსთან ვერაფერს გახდა. ბრძოლა შეჩერდა, მაგრამ მშვიდობიანობა არსად არის. ეხლა დიდი უთანხმოება ჩამოვარდა სერბიასა და ბულგარეთს შორის. გუშინდელი მეგობრები დღეს მოსისხლე მტერებად გადაიქცნენ და ერთმანეთს განადგურებას ემუქრებიან.

ეხლაც დიდნი და ძლიერნი სახელმწიფონი ფრთხილად და წინდახედულად იქცევიან. მართალია, ამბობენ, რომ ავსტრია-უნგრეთსა და ბულგარეთს საიდუმლო კავშირი შეუკრავთ მათ წინააღმდეგ, ვინც მოუსურვებს რაიმე წინააღმდეგობა გაუწიოს ამ ორ სახელმწიფოს, მაგრამ ეს კავშირი ჯერ კიდევ იმას არ ნიშნავს, რომ ავსტრია-უნგრეთმა ვისმეს ომი გამოუცხადოს.

მეტად სამწუხარო ამბები მოდის ბალკანეთიდან. ბულგარეთისა და სერბიის ჯარები ერთმანერთს დაერივნენ, ორივე მხრიდან ზარალი დიდია. მაგრამ, როგორცა სჩანს, ბულგარეთის ჯარი უფრო დაზარალდა. ორი დღის ბრძოლის შემდეგ ბულგარიის ჯარმა ვეღარ გაუძლო სერბიის ახალსა და ძლიერ არტილერიას და უკან დაიწია. იმავე დროს მომხდარა ბრძოლა საბერძნეთის და ბულგარეთის ჯართა შორის.

არავინ იცის ამ ბრძოლით გათავდება საქმე, თუ ომი გაგრძელდება.

ბულგარეთის მთავრობამ ბრძანება გასცა ბრძოლა შესწყდესო, თუმცა იმავე დროს უბრძანა ჯარს, თუ მტერმა შემოგიტია, იარაღითვე გაეცი პასუხიო.

საბერძნეთისა და სერბიის მთავრობას-კი ასეთი ბრძანება ჯერ არ გაუცია.

საყურადღებოა, რომ ერთის მხრით ბულგარეთი და მეორე მხრით საბერძნეთი და სერბია თავის თავს ამართლებენ და ერთი მეორეს აბრალებენ ომის დაწყებას.

დიდ სახელმწიფოთა აზრით, ბალკანეთზე საქმეთა ვითარება ისეთია, რომ ომი მალე არ შეწყდება. ერთად ერთი იმედია, თუ რუსეთი ჩაერია საქმეში. ინგლისის დიპლომატები-კი ამბობენ, ეხლანდელს ომს ბალკანეთზე ვერავინ ვერ მოსპობს. ისიც კარგია, თუ ომში ბულგარეთისა, საბერძნეთის და სერბიის გარდა სხვა რომელიმე სახელმწიფო არ ჩაერიაო.

ქუთაისის ქალაქის გამგეობის დღესასწაული.

ასე უნდა ვუწოდოთ 16 ივნისის დღეს, რადგანაც ამ დღეს ქალაქის გამგეობამ დიდის ამბით იდღესასწაულა თავისი საავადმყოფოს გახსნა. მოწვეული იყო ბევრი სტუმარი კურთხევაზე დასასწრებლად. დილის ათი საათიდან იწყო გარეშე ხალხმა შეკრება საავადმყოფოს ეზოში; 12 საათიდან სტუმრებიც შეკრიბდნენ; მათ ეგებებოდა დარბაზის შესასვალში ქალაქის თავი. ქალაქში ეტლებს ვეღარ შეხვდებოდით, ყველანი აქ იყვნენ თავმოყრილნი სტუმრების უკანვე წასაყვანად. პირველ საათზე მობრძანდა იმერეთის ეპისკოპოზი გიორგი, რომელსაც უცდიდა ადრე მოსული კრებული; სამღვდელოება მაშინვე შეუდგა კურთხევის სამზადისს. პარაკლისის დაწყებამდე ყოვლად სამღვდელო გიორგიმ წარმოსთქვა შემთხვევის შესაფერისი სიტყვა, რომელშიაც აღნიშნა საავადმყოფოს მნიშვნელობა. პარაკლისის შემდეგ ქალაქის თავმა ილია ჩიქოვანმა მიმართა საზოგადოებას სიტყვით, რომლითაც გააცნო დამსწრეთ საავადმყოფოს მოკლე ისტორია და ყოველივე ანგარიშები. ქალაქის საავადმყოფოს გახსნა განუზრახავს ქალაქის საბჭოს 1898 წელში და 1907 წელში კიდევაც გადაუწყვეტია; 1909 წელში შეუდგენ შენობის აგებას კომისიის მიერ არჩეულ ადგილზე „სადორიის აგარაკში“ კახიანოურის ბოლოზე, რიონის სადგურისაკენ მიმავალ რკინის გზის ლიანდაგის მარცხენა მხრით; ადგილი მაღლობი და გაშლილია, გარშემო მუხნარის ტყე ახხია, აღმოსავლეთით გადაცქერის მდ. წყალწითელას ხეობას და დასავლეთით მდ. რიონს და ქალაქის სამხრეთის ნაწილს. სამ სართულიანი შენობა 74 ოთახიანია, ელექტრონის განათებით; შენობა დამჯდარა 67,132 მან., მოწყობა საავადმყოფოსი კი 9,172 მან., კიდევ მოელის ხარჯი 4 ათასამდე და ამ გვარად საავადმყოფო დაჯდება სულ 80 ათასი მანეთი. შტატი შესდგება 25 კაცისაგან, (ამათ რიცხვში ოთხი ექიმია) და 10 დაბალი მსახური) საავადმყოფოში არის 75 საწოლი, ამ რიცხვში **ათი** უფასო ღარიბთათვის. ანგარიშის წაკითხვის შემდეგ სამღდელოება შეუდგა ოთახების ჩამოვლას და წმ. წყლით სხურებას, რამაც გასტანა ნაშუადღევის სამი საათის ნახევრამდე. ეზო ავსებული იყო აყარებელი ხალხით, საავადმყოფოს შენობა და ეზო სადღესასწაულოდ იყო მორთულ-მოკაზმული. ლიტანიამ შემოუარა საავადმყოფოს შენობის გარშემო, რომლის დროს გადაღებულ იქმნა ფოტოგრაფით და კინემატოგრაფით. სამ საათზე მიიწვიეს სტუმრები სადილზე. მესამე სართულის გრძელ ტალანში გაშლილი იყო სუფრა ოცი საჟენის სიგრძეზე, რომელსაც შემოუსხდნენ გარშემო სტუმრები. სუფრის ბოლოში იჯდა თამადა ქალაქის თავი, შემდეგ ეპისკოპოზი გიორგი, ქუთაისის გუბერნატორი ა. სლავოჩინსკი, მხოცვანი მგოსანი აკაკი, გუბერნიის ყოფილი და ახლად არჩეული მარშლები, და სხვ. სულ რიცხვით 160 მდე. წარმოითქვა სადღეგრძელოები და გაიგზავნა სხვა და სხვა დეპეშები.

გაეგზავნა აგრეთვე თბილისს „სრულიად რუსეთის ბუნების მეტყველთა და ექიმთა მეცამეტე კრებას“ ორი მისალოცი დეპეშა, ქუთაისის ექიმთა საზოგადოებისაგან და ქალაქის გამგეობისაგან.

შემდეგ თამადამ აღდღეგრძელა რიგ-რიგად სტუმრები; ყოველ სადღეგრძელოს მოჰყვა „მრავალჟამიერ“. სტუმრებმა სამადლობელ სიტყვებში უსურვეს ახალ საავადმყოფოს წარმატება და კეთილად მოქმედება. მგოსანმა აკაკიმ სამადლობელი ძალია მოხდენილ სიტყვით და დასასრულ დაუმატა: **„როგორც** ამტკიცებს ამ აგარაკის სახელწოდება, „სადორია“, ძველად აქ დორების სამწყესავი ადგილი ყოფილა და დღეს კი ქალაქის გამგეობის თაოსნობით რომ ასეთი სასარგებლო დაწესებულება გაიხსნა, მეტად მოხარული ვარ და ვუსურვებ წარმატებას.“ აკაკის სიტყვებმა გააცინა საზოგადოება. იმის შემდეგ სიტყვა წარმოსთქვეს ქალთა ეპარქიალურ სასწავლებლის ინსპექტორმა ტ. ჯაფარიძემ და შინაურ საქმეების რედაქტორმა დეკანოზმა სიმ. მჭედლიძემ. წარმოითქვა კიდევ მრავალი სიტყვა საავადმყოფოს გახსნის შესახებ, ყველამ უსურვა ნაყოფიერი მოქმედება ახლად გახსნილ საავადმყოფოს. საათის ხუთიდან სტუმრებმა დაიწყეს დაბოლოს შლა. გაიმართა შინაური მოლხენა, რომელმაც გასტანა საღამოს შვიდ საათამდე. საზოგადოდ დღესასწაულმა და ნადიმმა მეტად მხიარულად ჩაიარა; ეს მნიშვნელოვანი დღე დარჩება სამახსოვროდ ქუთაისის ქალაქის გამგეობის მოქმედების ისტორიაში.

ლადო ბზვანელი.

ი. ისაკაძის გარდაცვალების გამო.

(თბილისის რაჭველების საყურადღებოდ).

განსვენებულ ი. ისაკაძის ტრაღიკულმა შემთხვევამ ჩვენ, ქუთაისის რაჭველობა მეტად შეგვაწუხა. უბედური იობა, მართალია განათლებული კაცი არ იყო, მაგრამ სამაგიეროდ შეგნებული მუშა იყო თავის წრეში. მან ბევრი კარგი საქმე გააკეთა თავის ქვეყანაში, თბილისის მუშებშიაც ყურადღება ჰქონდა დამსახურებული და ბევრი კარგი იდეების განხორციელებას აპირებდა. მან განიზრახა მოეწვია რაჭაში დიდებულნი მგოსნები ილია და აკაკი და დღე და ღამ სულ იმის ფიქრში იყო, თუ როგორ მოეწყო ეს საყურადღებო მოგზაურობა. ილიას აღარ არგუნა შეუბრალებელმა მტრის ხელმა ასეთი ხვედრი, ხოლო აკაკის მოგზაურობა კი მოეწყო. ამ მოგზაურობის მოწყობას იობა დიდი ხნიდან შეუდგა: მან ჯერ თბილისის რაჭველებში მოაწყო საქმე და შემდეგ აცნობა ქუთაისში, იობამ აასრულა ეს წადილი და გააცნო რაჭის მცხოვრებლებს მგოსანი აკაკი, ხოლო აღარ დასცალდა მეორე მიზნის განხორციელება: ის ცდილობდა დაეარსებინა თბილისში „რაჭველების დამხმარე საზოგადოება“. და კიდევაც განახორციელებდა, რომ დასცლოდა. იობას გარდაცვალების შემდეგ ბევრმა დრომ გაიარა, დაიბეჭდა მრავალი თანაგრძნობის წერილი სულ გარეშე პირებისაგან, ხოლო სამწუხაროდ, იობას ამქრისაგან არავითარი წერილი და თანაგრძნობა არ გამოცხადებულა. ნუ თუ ამაში გამოიხატა მათი პატივისცემა?!

ესეც არის აღსანიშნავი, რომ თბილისის რაჭველებისაგან მიცვალებულის ჩამოსვენების შესახებ ცნობა არ მიუღია აქაურ რაჭველებს, რომ დანიშნულ დროს შევხვედროდით სადგურზე; გვიან გავიგეთ და ძლივს მოვასწარით შეკრება ვოგზალში. გარეშე პირთ, მასწავლებლებს ს. დათეშიძეს, დ. მდივანს, ს. მჭედლიძეს ლადო ბზვანელს, როდესაც გაეგოთ გაზეთის საშუალებით იობის გადაცვალება, რადგან არ იცოდნენ, ჩამოსვენება როდის იყო დანიშნული, 29 და 30 მაისს დილა საღამოს მოდიოდნენ ამბის შესატყობად ვოგზალში და იმ საღამოს შემთხვევით დაგვესწრენ. მგოსან აკაკისთან მე თვითონ მივედი სასტუმროში და რადგანაც მან შეუძლებლობისა გამო სადგურზე მოსვლა ვერ მოახერხა, სამძიმარი რაც დამაბარა ჭირისუფალთან, მათ გადავეცი. დასასრულ, იმედი მაქვს, თბილისის რაჭველობა იობის მიერ დაწყებულ საქმეს „დამხმარე საზოგადოების“ დაარსების შესახებ მალე განახორციელებს და მით უკვდავ ჰყოფს იმის სახელს.

ამ საქმეში ჩვენც, აქაური რაჭველები, მსურველნი ვართ მივიღოთ მონაწილეობა, რათა კეთილად დაგვირგვინდეს ასეთი ფრიად სასარგებლო და სიმპატიური მოსაზრება.

სპირიდონ სხიერელი.

უცხოეთა შორის.

55 სართულიანი სახლი ამერიკაში—„ბაღი—ქალაქი“.—ბედნიერი ქალაქი.—ახალი გამოგონება.

ამერიკელებმა ლამის ბაბილონელთ გადააჭარბონ. ნიუ-იორკში, ბროადვეის ქუჩაზე ეხლახან დამთავრდა მთელ ქვეყნიერებაზე უდიდესი და უმაღლესი შენობა. ხუთი წლის წინეთ უმაღლეს შენობად დედამიწის ზურგზე ითვლებოდა ზინგერის სახლი, სიმაღლით 48 საჟენი. შემდეგ გაშენდა უფრო მაღალი სახლი მეტროპოლიტენი, სიმაღლით 100 საჟენი. ახალი შენობა ვულვორტს ეკუთვნის. ამ სახლის სიმაღლეა 112 საჟენი. სახლი 55 სართულიანია. ყველა სართულებში აყვანილია ცივი და ცხელი წყალი. მთელს შენობას ათბობს ოთახებში მილებით გაყვანილი ორთქლი. ზემო სართულებში ასასვლელ ჩამოსასვლელად გამართულია ელექტრონის ელევატორები. შენობასა აქვს საკუთარი ფოსტა და ტელეგრაფი, მშვენიერი რესტორანი, საკანდიტერო და სადალაქო. ამ შენობაშივე იყიდება რკინის გზისა და გემების ბილეთები.

სახლის პატრონი ფრანს ვულტონი საოცარი ენერგიის კაცია თურმე. ბავშობისას მოსამსახურედ ყოფილა ერთ ფერმერთან. შემდეგ ნოქრად ყოფილა მაღაზიაში. აქ ცოტაოდენი ფული შეუგროვებია და გაუღია საწვრიმალო დუქანი. თითოეულ ნივთს ჰყიდდა 5—10 სენტად. (სენტი ორ გროშს უდრის). მალე ვულვორტმა მეორე დუქანი გაალო ნიუ-იორკში, მერე მესამე, მეოთხე. შემდეგ სხვა ქალაქებში გაალო ამ გვარივე დუქნები. ამ ჟამად თურმე ჩრდილო ამერიკის შტატებში არც ერთი ქალაქი არ არის ისეთი, რომ ვულვორტს იქ ერთი ან ორი დუქანი არ ჰქონდეს.

*
* *

ამერიკელები თუ უდიდესს სახლებს აშენებენ ქალაქებში, ევროპიელები სამაგიეროდ აშენებენ ეგრედ წოდებულ „ბაღ—ქალაქებს“. ამ გვარ ქალაქების საჭიროებაზე პირველად წიგნი დასწერა 1898 წელს ინგლისელმა გოვარდმა. გოვარდი ამტკიცებდა, რომ აქამდე ხალხი სოფლებს თავს ანებებდა და ქალაქში მირბოდა ფულის საშოვნელად და საცხოვრებლად. ქალაქები ხალხს ვეღარ იტევენ. ლონდონში, მაგალითად, რამდენიმე მილიონი ხალხი სცხოვრობს. ქუჩებში ისეთი დიდი მოძრაობაა, რომ ადამიანს ქუჩაზე გადასვლა უჭირს. ქალაქში რომ ვეღარ დაეტია ხალხი, საჭირო გახდა დედამიწის ქვეშ რკინის გზის გამართვა.

ვსთქვათ, ლონდონის ერთი უბნიდგან მეორე უბანში წასვლა გნებავთ დიდ მანძილზე. მიხვალთ ამ რკინის გზის ერთ სადგურამდე. ჩახვალთ დედა-მიწის ქვეშ. გამოივლის ხვრელში მატარებელი. ჩა-

ბძანდებით ვაგონში და მიქროლავთ. მიხვედით თქვენ უბნამდე. გამოხვალთ სადგურზე. ახვალთ კიბეზე და ისევ მზეს დაინახავთ.

ამ გვარი ცხოვრება მობეზრდათ ევროპიელებს და გადასწყვიტეს ახალი ქალაქების გაშენება. ინგლისში დაარსდა სააქციონერო საზოგადოება „ბაღ-ქალაქების" გასაშენებლად. ინგლისს მიჰბაძა გერმანიამ. ეხლა ინგლისში უკვე სამი „ბაღი-ქალაქია": ლეჩვორტი, გემპსტედი და ბრონვილი და გერმანიაში—გელერაუ. უეჭველია, ამას იქით, სადაც-კი ახალი ქალაქი დაარსდება, უეჭველად „ბაღი-ქალაქი" იქმნება.

* *

ბელგიაში არის ერთი მეტად შესანიშნავი ქალაქი—გენტი. არსად დედა-მიწის ზურგზე არ მოიპოვება ისეთი ქალაქი, სადაც წვრილი კოოპერაცია ისე იყოს გავრცელებული, როგორც გენტში. სრულიად ღარიბ ოჯახს, რომელსაც თვისი საკუთრება არაფერი მოეპოვება, სამაგიეროდ აქვს საზოგადო, კოოპერატიული მშვენიერი სასახლეები, ქარხნები, მაღაზიები. მუშები თვითონ არიან ქარხნების პატრონები. ღარიბი, არაფრის მქონე მუშა, რომელსაც გროში არა აქვს შენახული, სრულიად უზრუნველყოფილია, თუ ვინიცობაა დასნეულდა, მუშაობა ველარ შესძლო, კოოპერაცია ვალდებულია ყველა თავის წევრს დაეხმაროს გაჭირვებაში. გენტის მცხოვრებსა და საზოგადოდ ბელგიელს, უყვარს ყოველგვარი კრება, ამხანაგობა, საზოგადოება. ფრანგები ამ სიყვარულისათვის დასცინიან თავის მეზობლებს. ხუთმა ბელგიელმა რომ ერთად ისადილონო, ხუმრობით ამბობს ფრანგი, საღამოთი უკვე დაარსდება ახალი „საზოგადოება ხუთი კაცისთვის დროს გასატარებელი". საზოგადოება ირჩევს თავმჯდომერეს, ყიდულობს დროშასა და დალაბანდს. გენტის მცხოვრები მუდამ მხიარულია. საზოგადოდ ბელგიელს ძლიერ უყვარს, თურმე, სმა-ჭამა. ბელგიელს შეუძლიან სუფრაზე რომ სადილათ დაჯდება, სადილი ვახშმად გადააქციოს. ღვინის სმა, სიმღერა, ოხუნჯობა და მუსიკა ძლიერ უყვართ.

* *

მოწყენილი და ღარიბი ადამიანისთვის მეცნიერებამ მშვენიერი წამალი გამოიგონა—ანაბიოზი.

რა არის ეს ანაბიოზი?

მეცნიერებამ აღმოაჩინა, რომ თუ მძინარე ცხოველი გაიყინა, სიცოცხლე სრულიად არ ესპობა, შეიძლება ცხოველი რამდენიმე თვე ან რამდენიმე წელიწადიც გაყინული იყოს და მერე ისევ გაცოცხლდეს. მეცნიერები ამტკიცებენ, მალე დადგება დრო, როდესაც შესაძლებელი იქნება შემდეგი საოცარი ამბავი.

ადამიანს დააძინებენ და ჩასდებენ საყინულეში. მერე ათისა, ოცის ანუ ასის წლის შემდეგ გათოშილ, ცოცხალ-მკვდარ ადამიანს გამოაღვიძებენ.

ეს ახალი საშუალება—ანაბიოზი ადამიანს გაამდიდრებს.

ვსთქვათ, მე ძლიერ ღარიბი ვარ და გამდიდრების სურვილი კი დიდი მაქვს. გავყიდი, რაც რომ მაბადია, შევაგროვებ ასიოდე მანეთს და შევიტან სახელმწიფო ბანკში. მერე მივალ მეცნიერთან და ვეტყვი.

—მე მსურს ასი წელიწადი ვიძინო და შემდეგ გავიღვიძო.

მეცნიერი დამაძინებს, ჩამდებს საყინულეში და ასის წლის შემდეგ გამომაღვიძებენ. წავალ ბანკში და გამოვიტან ფულს სარგებლით—კარგა ფული მერგება და ვიცხოვრებ არხეინად.

ვსთქვათ, მე არ მომწონს ეხლანდელი ცხოვრება და წეს-წყობილება და ძლიერ მეინტერესება ვიცოდე, როგორ მოეწყობა ჩვენში ცხოვრება ხუთასი წლის შემდეგ.

ხუთასი წლით გავიყინები და მერე გავიღვიძებ. იმედი მაქვს, რომ მაშინ უკეთესად ვიცხოვრებ.

ან კიდევ, ვსთქვათ, მევახშესი ფული მმართებს, ვალს დაჟინებითა მთხოვს, არ მასვენებს, მიჩივის, სიცოცხლეს მიმწარებს. აქაც დამეხმარება ანაბიოზი. დავიძინებ ასიოდე წლით, მერე გამოვიღვიძებ, მევახშე ცოცხალი აღარ დამხვდება და ვიცხოვრებ მოსვენებით.

მაგრამ ხათა ის არის, ვაი თუ მევახშემაც მიმართა იმ ანაბიოზსა და ფულის მიღების სურვილით იმანაც სწორედ იმდენ ხანს დაიძინა და რომ გამოვიღვიძებ, წინ დამიხვდეს და მითხრას:

—კაცო, რატომ არ მაძლევ ჩემ ფულებსა?..

რა მენაღვლება? თუ მოვალე ცოცხალი დამიხვდა, კიდევ ასიოდე წლით დავიძინებ.

ნარი.

წერილი ციმბირიდან

კირენსკის მაზრა (ირკუტსკის გუბ.) ეს მაზრა ერთ შორეულ ცივ და მივარდნილ მაზრათ ითვლება მთელს ირკუტსკის გუბერნიაში. სამაზრო ქალაქი კირენსკი თითქმის ათასი ვერსითაა დაშორებული რკინის გზას, სავოლოსტო სოფლები ხომ უფრო შორსაა. ასეთ შორეულ მივარდნილ და გადაკარგულ სოფლებად ითვლებიან: პრეობრაჟენკა და მეხტუისკი; ნაკლებ, მარა მაინც შორეულ, და უხეირო სოფლებათ: იჩორა, კორინგა და კარაპჩანკა. მდ. ლენას ნაპირათ გაშენებულ სოფლებს, თუნდ შორეულიც იყოს, კიდევ არა უშავს-რა, მიმოსვლა შეიძლება, ფოსტაც შედარებით ადრე მოდის, ძნელია, თუ ისეთ სოფლებში მოხვდი, რომლებიც ლენას კარგა დიდი მანძილით არის დაშორებული, ამიტომ მიმოსვლაც გაძნელებულია, ფოსტაც გვიან მოდის და რაც უფრო მეტად საგრძნობელია, სანოვაგე ძვირია, ხშირად ვერც შოულობენ, რაიმე სამუშაოს შოვნაც მეტად გასაჭირია, ისე რომ ასეთ სოფელში შიმშილობას უთუოთ გამოსცდი, თუნდა დახმარებასაც ღებულობდე ნათესავებისაგან. პირველობა ამ მხრით სოფელ პრეობრაჟენკას ეკუთვნის, შემდეგ მიჰყვება კოჩინგა, კარაპჩანკა და იჩორა, განსაკუთრებით საშინელებაა, თუ ბედმა რომელიმე ამ სოფელთაგანი გარგუნა, თორემ უმუშევრობა, სიძვირე და შიმშილობა ხომ კირენსკის მაზრაში ყველა სოფლებშია გაბატონებული. კირენსკის მაზრა რჩეულთა ხვედრია: აქეთ იგზავნებიან უფრო „მძიმე დამნაშავე" პოლიტიკურები, ცუდი ყოფაქცევის და სხ. და სხ. ამის განსაზღვრაში კი დიდი ღვაწლი მიუძღვის ირკუტსკის ინსპექციას... ისე კი უნდა ითქვას, რომ სრული შემთხვევითია ხშირად აქეთ დანიშვნა გადმოსახლებულთა. ხშირად ხდება, რომ ავად მყოფს აგზავნიან ამ მაზრაში, რამდენიმე ხნის შემდეგ ისევ მახლობელ მაზრაში გადაყავთ, რადგან ავათ მყოფს აქაური ცივი ჰაერის ატანა არ შეუძლია. ნაკლებათ აგზავნიან ამ მაზრაში კავკასიელებს, მათ შორის ქართველებსაც. მაშინ, როდესაც ვერხოლენსკის, ბალაგანსკის და ნიჟნე-უდინსკის მაზრებში ჯგუფ-ჯგუფად იგზავნებიან ქართველები, აქეთ მხოლოთ თითო-ოროლას თუ შეხვდები. თუ შეცდომით მოხვდება რომელიმე სუსტი აგებულებისა, იმასაც მალე მახლობელ მაზრაშივე აბრუნებენ. აქეთკენ ქალებსაც ნაკლებათ აგზავნიან. საზოგადოთ ისრაელეის უფრო მიყრუებულ და შორეულ სოფლებში აგზავნიან, ისრაელ ქალებსაც აქ უფრო ხშირათ შეხვდებით, ვიდრე სხვა ეროვნებისას.

გადმოსახლებულებში უფრო მეტ გაჭირვებას ისეთი ინტელიგენტები განიცდიან, რომელთაც დახმარება ძლიერ ნაკლებათ მოსდით, ძნელ სამუშაოს კი ჩვეულები არ არიან. ერთათ ერთი მასწავლებლობა და გაკვეთილები-ღა დარჩენილა მათი შესაფერი, მარა ეგეც ხომ ყველას არ შეხვდება, რადგან აქაურები სწავლას მაინცა და მაინც არ მისდევენ. რაც შეეხება მუშებს, ვინც კი მძიმე სამუშაოს ჩვეულია, მაინცა და მაინც შიმშილობა არ მოუწევს, თუმცა მაძღარიც ხშირად ვერ იქნება. აქ, როგორც საზოგადოთ მთელს ციმბირში, გვარიანი მოთხოვნილება აქვს შემდეგ ხელობებს: დურგლობას, სლესრობას, მჭედლობას, მეჩექმეობას, მკერლობას და პურის მცხობლობას. თუ ამ ხელობათაგანი რამდენიმე იცი, ხომ კიდევ უკეთესი, რადგან ხშირათ ხდება ისე, რომ ერთს არა აქვს დროებით გასავალი, სამაგიეროთ მეორე გადის. ისე რა სამუშაოს არ გამოსცდის კაცი, შიმშილის შიში რას არ მოაკიდებინებს ხელს! მე თვითონ გამოვიარე და გამოვცადე შემდეგი საქმები: ვიყავ დარაჯათ მარილით დატვირთულ ბირჟაზე, ვიმუშავე გადმოტვირთვაზე, მოვყევი ექსპედიციაში „ჩერპალკაზე" მდინარის (სალომავებელი მანქანა) სანიავებელ და სალენ მანქანაზე მუშაობა, შეშის და მარილის ზიდვა ცხენ-შებმულ ურმით და მარხილით, მარხილითვე ვზიდე აგური და ყინული, ვეხმარეოდი სასლესრო და სამჭედლო საქმეებზედაც მარილის ზავოდის რემონტის დროს და სხ. და სხ. აქ ხომ რჩევაში არავინ შედის. ეგ მძიმე საქმეა, ეგ ჭუჭყიანი და უსუფთაო! თუ კი სამუშაო გაიოგიჩნდა, მეტი რაღა გინდა! ხანდახან იმასაც კი აღარ კითხულობ, რას მიიღებ ასეთი მძიმე სამუშაოს შესრულებისთვის. მთელი დღის განმავლობაში ნამდვილ კატორღულ მუშაობას ეწევი, ხელფასს კი მიიღებ არა უმეტეს მანათისა, ხშირათ კი 70-80 კაპ. მართლა ძალიან ჯანმრთელი უნდა იყო, რომ აიტანო ასეთი ჯაფა, თუმცა უნდა ითქვას, რომ ბევრი აკი ვერ იტანს, ავადმყოფდება, შიმშილი წუთი სოფელს ასალმებს. თავისკვლაც ხშირი მოვლენაა აქეთკენ. ამის მიზეზი უნდა ვეძიოთ ამ პირობებში, რომლებშიაც ვარდებიან გადმოსახლებულები: მოწყვეტილი შეჩვეულ კუთხეს, გარშემო საიმედოს ვერაფერს ხედავს, არსით სამუშაო, არსაიდან დახმარება.

გადმოსახლებულთა რიცხვი საშინლათ იზრდება. ყოველ წელს ორასზე მეტი გადმოსახლებული იგზავნება აქეთკენ. ყველა ამათთვის სამუშაოს გამოძებნა აბა საიდან შეიძლება, როდესაც აქ წარმოებას ჯერ ფეხიც არ მოუკიდია. თუმცა ამ შემთხვევაშიაც გადმოსახლებულები ვერას მოიგებდენ—ისეთ ადგილებში (ბოდაიბა და სხ.), სადაც რაიმე სამუშაოს შოვნა შეიძლება, პოლიტიკურ გადმოსახლებულებს აკრძალული აქვთ ცხოვრება, გასულ წელს რამდენიმე ათეული ექსპედიციაში იქნა მიღებული, ამ წელს კი, როგორც ხმებია, პოლიტიკურები არ იქნებიან მიღებული. გადმოსახლებულები იმედს მაინც არ კარგავენ და მოუთმენლად ელოდებიან ექსპედიციის ხელმძღვანელ ინჟენერის გამოჩენას, ის კი ჯერ არსადა ჩანს.

გაზეთ „თემის" 121 ნომერში წავიკითხე ნეკროლოგი გარდაცვალებულის ივანე ჯაბადარისა. დავკარგეთ ერთი ძველი მებრძოლი ადამიანი, რომელსაც თვით სამარის კარამდის არ გადაუხვევია ერთხელ არჩეულ გზისათვის. მით უფრო დაუვიწყარი იქნება მისი ხსოვნა ჩვენთვის, რომელთაც წილათ გვხვდა იმ ცეცხლის გამოვლა, რომელიც მან პირველმა გამოვლო რამდენსამე ჩვენს თანამემამულებთან ერთათ. ესენი იყვნენ, როგორც „თემშიაც" იყო მოხსენებული, ალ. ციციშვილი, მიხ. ჩიკოიძე, ანთ. გამყრელიძე და გ. ზდანოვიჩი. ის ცნობა, თითქოს 1880 წელს მიიღეს ამათ კატორღა-გადასახლება, მართალი არ არის. ამას წინათ ხელში ჩამივარდა ცნობილი რევოლუციონერის ლ. გ. დეიჩის წიგნი „16 წელი ციმბირში" სადაც, სხვებთა შორის, მოხსენებულნი არიან ჩვენი თანამემამულენიც და ნაჩვენებიცაა: თუ როდის დაიბადენ, როდის დაიჭირეს, გაასამართლეს და გათავისუფლდენ ციმბირში· ორის „ციციშვილი და ჩიკაიძე) სიკვდილის შესახებაც არის ცნობა. აქვე მომყავს ეს ცნობაც;

1. ჯაბადარი ივანე, დაიბადა 1852 წ. დაიჭირეს მოსკოვში 1875 წ., 50 კაცისაგან შემდგარ პროცესის გასამართლების დროს მიიღო 5 წლის კატორღა, 1883 წ. გათავისუფლდა ციმბირში და მანიფესტით მიეწერა გლეხობას.

2. ციციშვილი ალექსანდრე, დაიბ. 1850 წ., დაიჭირეს მოსკოვში იმავე პროცესის გამო 1876 წ., გაასამართლეს 1877 წ. და მიიღო 10 წლის კატორღა, ციხეს თავი დაახრჩო 1883 წ., გარდაიცვალა ქ. კირენსკში 1885 წ.

3. ჩიკოიძე. მიხ. ნიკ. დაიბ. 1850 წ., დაიჭირეს მოსკოვში 1875 წელს და გასამართლებული იქნა 1877 წ., მიიღო სამუდამო გადასახლება; გაიქცა კირენსკიდან, დაიჭირეს მოსკოვში 1882 წ. და კირენსკის საოლქო სასამართლომ მიუსაჯა სამი წლის კატორღა, 1885 წ. გათავისუფლდა იაკუტსკის ოლქში, იქიდან წავიდა 1895 წ., ამავე წელს გარდაიცვალა კურგანში.

4. ზდანოვიჩი გიორგი, დაიბ. 1855 წ., დაიჭირეს მოსკოვში და გაასამართლეს 1877 წ., მიიღო 6 წლის და 8 თვის კატორღა, მანიფესტით შეუმოკლდა ვადა, შემდეგ მიიღო უფლებები და დაბრუნდა კავკასიაში.

რაც შეეხება ანთ. გამყრელიძეს, ამ წიგნში მას შესახებ ცნობებს არ შევხვედრივარ:

კარგა დიდი ხანია ჩვენს ლიტერატურას თვალს ვადევნებ, მარა არსად შევხვედრივარ იმათ შესახებ არც მოგონებას და არც უბრალო ცნობას. თვით განსვენებულის ჯაბადარის მოგონება რუსულ ჟურნალ „ბილოე"-ში დაიბეჭდა. ნუ თუ ღირსნი არ იყვნენ ზემოხსენებული ჩვენი თანამემამულენი, რომ მათი ხსოვნა აღვედგინა ჩვენი ხალხის გულში? შეიძლება ივ. ჯაბადარის დაკარგვამ ახლა ისინიც მოგვაგონოს?.

კატორღელი ს. ვ—ა.

საქართველოს ამბები.

დ. ზუგდიდი. სწავლა-განათლების წყურვილი ზუგდიდელებს საკმაო აქვთ. მაგრამ წინამძღოლის უქონლობისა გამო ერთი თვალსაჩინო სასწავლებლის დაარსებაც ვერ მოახერხეს. აქ არსებობს სამოქალაქო ექვს-კლასიანი სასწავლებელი, რომელშიაც სხვა სკოლებთან შედარებით საქმე კარგათ მიდიოდა; მხოლოდ ამ წელიწადში მასწავლებლების (ხშირმა) გამოცვლამ ბავშვები ცოტაოდნად დააბნია, ახალი მასწავლებლის ახალმა მეთოდმა ხეირიანი ნაყოფი ვერ გამოიღო.

—ორ-კლასიან სამრევლო სკოლაში სასწავლებელთა საბჭომ რჩეული მასწავლებლები დანიშნა, რომელთაც სწავლის საქმე სასურველ ნიადაგზე დააყენეს. სამწუხაროდ ორი თვის უკან სკოლის შენობა დაიწვა და სწავლა ნაქირავებ, უხეირო სახლში სწარმოებდა. ამის შესახებ ჩვენს ინტელიგენციას ხმა უნდა ამოეღო და ახალი შენობის ასაშენებელი საშვალება გამოენახა, მაგრამ იგი გაჩუმებულია.

—ქალების ორ-კლასიან ეპარქიალურ სასწავლებელში ქართული ენის სწავლებას შესაფერი ყურადღება აქვს მიქცეული. ქართულის ნამდვილი ცოდნის შეძენამ ბავშვებს ხელი შეუწყო სხვა საგნების შესწავლაშიაც. წლის განმავლობაში იმართებოდა ხანდისხან წარმოდგენები სამშობლო ენაზე. ამ სკოლით მთელი ზუგდიდის მაზრა სარგებლობდა. ზოგი ერთი ამ სკოლაში სწავლა-დამთავრებული მიჰყავდათ ბოდბის ხევის სემინარიაში, სადაც სახელმწიფო ხარჯზე პირველ კლასში ღებულობდნენ. ასე იოლად მიდიოდა საქმე. მხოლოდ შესაფერი შენობა და ეზო არ ჰქონდა სასწავლებელს, ამიტომ წარსულ წელიწადს მეთვალყურემ წინადადება მისცა ზუგდიდელებს მოხერხებული შენობა აეშენებიათ, წინააღმდეგ შემთხვევაში სასწავლებელი აქ აღარ იქნებაო. ამ სკოლის გამგემ მ. სამსონ თათარიშვილმა მთელ ზუგდიდის მაზრას მიჰმართა მუდარით: „მოგვეხმარეთ. ავაშენოთ სკოლისთვის შენობა, თორემ დაგვიკეტავენო", მაგრამ არავინ გამოეხმაურა. ბოლოს წარსულ წლის მიწურულში გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოზის ნება-რთვით გამგემ შეჰკრიფა ზუგდიდის მაზრის მღვდლები და სთხოვა რამე ღონე ეღონათ სკოლის შენობისათვის. სამღვდელოებამ ათასი მანეთით დახმარების პირობა მისცა. ეს ზღვაში წვეთი იყო! მერე მიჰმართა მოქალაქებსაც, რომელნიც ექვსი ათასს შეჰპირდნენ სიტყვით. ამ გვარად ორივე წოდების კრებამ უნაყოფოდ ჩაიარა. სად იყვნენ ამ დროს ჩვენი სოფლის მასწავლებლები და სხვა ინტელიგენტები? ამისთანა მნიშვნელოვან საქმეს ოდნავაც ყურადღება არ მიაქციეს...

ახლა კი 14 ივნისს მოვიდა ცნობა, რომ მთავრობამ დაჰკეტა ეს ქალების ეპარქიალური სასწავლებელი. ისედაც ღარიბნი იყვნენ სასწავლებლებით ზუგდიდლები და ახლა ხომ ესეც გამოეცალათ ხელიდან...

ილარიონ ხუბუტია.

დ. სამტრედია. სამტრედიელებმა დაიარსეს ერთი „კულტურული" დაწესებულება—კლუბი. იქ ყოველ ღამეს იკრიბებიან ქაღალდისა, ნარდისა და ბილიარდის სათამაშოდ. ჩვენ კი სულ სხვას მოველოდით: კლუბის დამაარსებელნი გვპირდებოდნენ: „გავმართავთ სალიტერატურო-სამუსიკო საღამოებს, წავიკითხავთ ლექციებს, მოვიწვევთ ჩვენ გამოჩენილ მწერლებსაო". ეს სიტყვები არა ერთხელ გაგვიგონია მათგან და ჩვენც დიდი სიხარულით მოველოდით კლუბის გახსნას—გაიხსნა კლუბი მაგრამ რა?..

აგერ ორი თვე გადის მას აქეთ და ჩვენ ერთი ლექციის მეტი არ მოგვისმენია. ერთი სალიტერატურო საღამოც გამართა ვ. ბალანჩივაძემ. ეს იყო და ეს.

წელიწადია, რაც აქაურ ორ კლასიან სასწავლებლისთვის სახლი შენდება. შენობისათვის გაწერილია 15,000 მან.

კვირას, 16 ივნისს, აქ მოხდა საზოგადო კრება. გაარჩიეს ბევრი წვრილმანი საკითხები, მათ შორის ორი ძრიელ საყურადღებო. ამ დღეს დაუნიშნეს მამასახლისს 8-6 ირს. პაპავას ჯამაგირი 400 მან. წელიწადში. ამის შემდეგ კრებამ იქონია მსჯელობა სოფ. ილორში ორ-კლასიან სკოლის დაარსების შესახებ. მცირე ხნის კამათის შემდეგ დაადგინეს, გახსნან ორ-კლასიანი სამინისტრო სასწავლებელი.

აბრეშუმის პარკის შემოტანა უკვე იწყეს სამტრედიის ბაზარზე ახლო მახლო სოფლებიდან. 1 ხარისხის პარკი ფასობს 15 მან., მე 2-ეს კი 13 მან.

ყანებს ჯერ-ჯერობით კარგი პირი უჩანს...

მიმავალი.

რედაქტორ-გამომცემელი

გრიგოლ დიასამიძე.

ხრესილი **აბანო** ხრესილი

მმ. ქურქულაძეების

მიმართეთ პირდაპირ

15 მაისიდან გაიხსნა შესანიშნავი

მადნეული წყალი

შემოწმებული და გამოკვლეულია, რომ ეს მადნეული წყალი ჰკურნავს სხვა და სხვა სენისაგან, როგორიც არის მაგალითად—**ქარები**, (რევმატიზმი) **კუჭის და თავის ტკივილი, ნერვების სისუსტე და სხ.** წყალი მიიღება თბილად და ცივი. აბანო მდებარეობს ხრესილის „**სერნი ვოდის**" სადგურიდან 150 საჟენის მანძილზე. ბარგის გადატანა და მისვლა-მოსვლა ადვილია, რადგან ქუთაისიდან მატარებელი დღეში ორჯერ გადის. აბანოსთან არის სუფთა ბინა და ბუფეტი. **ფასები ყველაფერზე ხელმისაწვდომია.** 4—4

ხელოვნურად — სამკურნალო და

შეზავებული — ხილეულობის წყალი

მიტროფანე ლაღიძე და ამ.

მზადდება საუკეთესო ხილეულის წვენისაგან, წმინდა შაქრით, ქიმიურად გაწმენდილი მასალებისაგან, გამოხდილი და ნადუღი წყლით.

გემო და სუნი საამური აქვს

ფირმა დაჯილდოვებულია წყლის საუკეთესო ღირსებისათვის დიდი ოქროს და ვერცხლის მედლებით და ცნობილია სრულიად უვნებლად თბილისის გუბერნიის სამკურნალო მმართველობისაგან (№ 5792)

ქარხნები იმყოფება: თბილისში—გოლოვინის პროსპ. № 6, ტელეფ. № 411. ქუთაისში—პუშკინის ქუჩა № 5.

„ოქროს ვერძი"

ყოველ კვირეული ჟურნალი „ოქროს ვერძი" გამოდის 17 მაისიდან.

ჟურნალი ემსახურება ლიტერატურას, კრიტიკას და ხელოვნების ყველა დარგებს. თანამშრომლებათ მოწვეული არიან ყველა ჩვენი გამოჩენილი მწერლები.

მისამართი: Кутаисъ Казаковскій пер д. Яшвили.

მიიღება ხელის მოწერა შემდეგ ფასებში:

1 წ.	6 თ.	3 თ.	1 თ.	საზ. გარეთ
5 მ.	3 მ.	1-75	50 კ.	ერთი ორად

ცალკე № 10 კ.

რედაქტორ-გამომცემელი

ბ. ჯაიანი.

ტფილისის კერძო სამკურნალო

ახლად გადაკეთების შემდეგ, ავადმყოფები მიიღებიან

ქაშენიას ქუჩა, საკუთ. სახლი, № 7, მიხეილის პროსპექტისა და ვეტცელის სასტუმროს ახლო.

ტელეფონი № 590.

სტაციონური განყოფილება მოწყობილია 50 საწოლით, ცალკე ნომრებით და საერთო ოთახები განსაკუთრებითი სამშობიარო განყოფილება.

მწოლიარე ავადმყოფთა მიღება შეიძლება ყოველ წამს, გარეშე მოსიარულე ავადმყოფებს მიიღებენ შემდეგი ექიმები სპეციალისტები.

შინაგანი სნეულებანი.	**დავითიანი რ. ს.** (ყოველ დღე) 1—2. **მანსვეტაშვილი გ. მ.** (ორშაბ., ოთხშაბ. და პარასკ.) 2—3. **მაღალაშვილი გ. გ.** (სამშაბ. და შაბათობით) 10—12. **მიქელაძე შ. ა.** (ყოველ დღე) 12½—1. **ფედოროვი ე. გ.** (ყოველ დღე, გარდა ოთხშაბ. და კვირისა) 12—1.
ქირურგიული სნეულებანი.	**მარკევიჩი გ. ლ.** კონსულტანტი (ყოველ დღე 11½—12½). **მელიქიშვილი ნ. მ.** (ყოველ დღე) 10—1. **ფირაღოვი რ. ბ.** (ყოველ დღე) 12—1.
ქალთა და სამშობიარო სნეულებანი.	ექიმი-ქალი **ვერბიცკი-ფირაღოვისა ლ.** (ყოველ დღე) 11—12. **თიკანაძე ი. ე.** (ყოველ დღე) 1—2. **მელიქიშვილი ნ. მ.** (ყოველ დღე) 10—1. **სულაკოვი ა. ი.** (ყოველ დღე) 12—1.
ბავშვთა სნეულებ.	ექ. ქალი **ბაქრაძე-დედაბრიშვილისა** (ყოველ დღე, გარდა ოთხ.) 1-1½ს. **მიქელაძე შ. ა.** (ყოველ დღე) 12½—1. **ფედოროვი ე. გ.** (ყოველ დღე გარდა ოთხშ. და კვირისა) 12—1.
ნერვ. სნეულ. და ელექტ.	**გედევანიშვილი მ. ა.** (შაბათობით) 10½—11. **დავითიანი რ. ს.** (ყოველ დღე) 1—2. **ფონდოევი გ. ს.** (ყოველ დღე) 1—2.
ყელ. ყურ. და ცხვ.	**ათენიანცი ნ. ა.** (ყოველ დღე) 12½—1½. **თრემბოვსკი ნ. ს.** (ყოველ დღე) 2½—3.
თვალის სნეულ.	**მუსხელიშვილი გ. ს.** (ორშაბათობით, ოთხშაბ. და პარასკ. 2—2½.
კან. და ვენ. სნ.	**დიასამიძე ა. ნ.** (ყოველ დღე) 1—1½.

სამკურნალოს აქვს მოწყობილი საკუთარი სამიკროქიმიო და საბაქტერიოლოგიო ლაბორატორია სისხლის გასინჯვა, ათაშა.-გ. Wasserman, რჩევისათვის 50 კ., საწოლები 2 მ. დაწყებული. ცალკე ოთახი 5 მანეთიდან. მშობიარობა 10 დღე წოლით ღირს 40 მ. ოპერაციები, კონსულიუმი, შარდის ბუშტისა და მილების კატეტერიზაცია; „606" 914 და **წამლის შუშხუნება**, ელექტრონით წამლ., მასსაჟი, ყვავილის აცრა, ძიძათა შემოწმება და სხვა შელავათიანი საფასურით.

ელექტრო-მბეჭდავი სტამბა ამხ. „სორაპანი". ძალათოფის კუნძული.